Tudi prihodnji teden bo naš list zaradi praznikov izšel 3 dni prej kot običajno, t. j. v sredo 31. decembra 1952.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Vsem bralcem, prijateljem, naročnikom, podpornikom in raznašalcem želita vesele božične praznike

uredništvo in uprava lista «DELO»

OBNOVLJENA IZDAJA LETO IV. ŠTEV. 217 | TRST, SREDA 24. DECEMBRA 1952. | CENA 20 LIR

SPOMENICA S. H. P. Z.

Nasilna in protizakonita odranitev dvojezičnih napisov o vaseh nabrežinske občine s rani organov okupacijske obsti je poleg enodušnega odra vseh demokratičnih Slonccev in Italijanov dovedla di do dragocenega spoznanja, bo v nadaljnji borbi za nadno enakopravnost največje žnosti. Tudi onim Slovenm, ki do danes niso verjeli šim trditvam, je postalo sej jasno dvoje. Predvsem to, so glavni krivci narodnega tiranja Slovencev cone A glo-ameriške okupacijske obsti, katere vedno bolj odkrikršijo jasne določbe mirovne godbe, to je one mednarodne tine, ki upravičuje sploh ihovo prisotnost na našem zemlju.

Postalo pa je obenem jasno di to, da je uveljavitev rovne pogodbe v današnjem ložaju zlasti za tržaške Slonce edino jamstvo za naro o enakopravnost; nasprotno bi razkosanje Tržaškega omlja, ki ga hočeta izvesti Ti in De Gasperi, za tržaške ovence pomenilo ne le nadavanje narodnega zatiranja, arveč tudi neizbežno naro smrt slovenskega življa v stu.

Za nas Slovence se je polej še posebno zaostril po ndonski konferenci, sklepi tere predstavljajo prvi konreten sad barantanja: imeovanje italijanskih funkcirjev v upravo cone A ter juslovanskih v coni B. Od tej naprej se iz dneva v dan lj kopičijo znaki, da se bantanje z naglimi koraki bli svojemu dokončnemu uresčenju. Izjave predstavnikov nske vlade, da je treba doči «pameten sporazum» s Tidm, da je treba «nekaj žrtvodati» itd. Tito s svoje strani izjavlja v Smederevski Panki, da «so Italijani že dobili st» ter da «cone B ne bodo deli, dokler smo živi». In tudogodki v Nabrežini so le jbolj otipljiv dokaz, da Anoameričani smatrajo cono A kot italijansko provinco, kaer smatra Tito cono B za seavni del Jugoslavije. Gorina nam je živ dokaz, kakšnih rodnih pravic bi bili deležni d Italijo.

Spričo tega stanja imamo začani na izbiro le dvoje: zkosanje STO med Italijo in goslavijo ter narodno zaanje ali pa enotna in odčna borba vseh nasprotnikov zkosanja za uveljavitev mivne pogodbe in za zagotovivo demokratičnih, narodnih vseh drugih pravic, ki so jamčene v njej.

Posebno Slovenci v tem tretku ne smemo oklevati; saj e za naš obstoj.

Izhajajoč iz teh dejstev je lovensko - hrvatska prosvea zveza, kot najvišja kulturna predstavnica Slovencev in rvatov STO, poslala te dni arnostnemu svetu Združenih rodov spomenico v obrambo rodnih pravic. S to spomeco seznanja SHPZ to vrhoo nadzorno oblast nad STO stanjem, ki vlada danes v eh conah našega Ozemlja, s šitvami določb mirovne podbe s strani obeh okupacijih oblasti, zlasti pa še o naščajočem narodnem zatiranu Slovencev cone A in Italinov cone B. Po splošnem deel, v katerem se na kratko utavljajo kršitve mirovne podbe na splošno, sledijo dozi, kako kratijo oblasti cone Slovencem, v coni B pa aljanom pravico do rabe mainskega jezika, do prvotnih dbinskih imen ter do domaih krajevnih nazivov. Sledi kumentacija narodnega zatinja z gospodarskimi ukrekot z razlaščanjem zemlje, z postavljanjem pri nastavitih v javnih službah in dodevanju licenc ter z drugimi spodarskimi ukrepi. Naslenje poglavje govori o krivih na šolskem področju, ki prizadeti starši še prav poono težko občutijo. Nato sleze zelo številni dokazi nadnega zapostavljanja in prenjanja slovenske kulture v glo-ameriški ter italijanske jugoslovanski coni.

Po tej stvarni dokumentaciji, ki je najhujša obsodba vojaških in civilnih oblasti obeh con, postavlja SHPZ konkretne zahteve, osnovane na mirovni pogodbi, da preneha nevzdržno dosedanje stanje ter da končno pride prebivalstvo STO do svojih pravic, ki mu jih jamčita Začasni in Stalni statut STO. Po zahtevah splošnega značaja slede one glede zagotovitve popolne narodne enakopravnosti. V 23 točkah so razporejene osnovne zahteve Slovencev cone A, med katerimi so poudarjene enakopravnost slovenščine kot uradnega jezika v uradih, listinah, pri javnih napisih, enakopravnost Slovencev pri sprejemanju v službe, prepoved samolastnih razlaščanj obdelovalne zemlje ter uničevanja iste po neprestanih vojaških vajah, priznanje pravne in dejanske enakopravnosti slovenske šole z uvedbo organičnega načrta in stalne nastavitve učnih moči s priznanjem vseh let dosedanjega službovanja, zagotovitev nemotenega kulturnega razvoja s sorazmernim podeljevanjem javnih kreditov, povrnitev vse po fašizmu povzročene škode na kulturni in gospodarski imovini itd. Odgovarjajoče zahteve so postavljene tudi za Italijane cone B. Med zahtevami za obe coni je zelo važna tudi ona, po kateri naj bo kaznivo vsako namerno kršenje določb o narodni enakopravnosti s strani javnih funkcionarjev, prav tako tudi ščuvanje k narodnostni mržnji s strani kogar koli.

Ta spomenica, ki po svoji izčrpnosti in doslednosti izraža vse osnovne zahteve Slovencev cone A ter Italijanov cone B, bo osnova široki akciji, ki jo hoče SHPZ izvesti v obrambo načela narodne enakopravnosti. Izven dvoma je, da jo bodo podprli in se pridružili v borbi vsi resnični demokrati, zlasti pa še Slovenci, ki na lastnih ramenih čutijo krivice narodnega zatiranja.

V okviru teh zahtev je SHPZ pripravljena sodelovati z vsemi poštenimi Slovenci, ki se hočejo iskreno boriti za pravice, ki nam gredo po mirovni pogodbi in naravnem pravu. Isto želja za vse organizacije, zlasti še kulturne, v kolikor ne gre za one, ki so pod kontrolo titofašistov, na katere pada velik del krivde za vse nam prizadete krivice. Pripravljeni pa smo sodelovati tudi v akcijah za posamezne zahteve z vsemi poštenimi Slovenci. Pri svoji borbi pa računamo na pomoč demokratičnih Italijanov, ker smatramo, da bi odklanjanje takšne pomoči škodovalo le nam samim.

Nabrežina naj bo mejnik, ob katerem je vsak tržaški Slovenec spoznal svoje sovražnike in svoje prijatelje, obenem pa začetek odločne borbe za narodne pravice, kateri se ne sme izogniti nihče, ki je ponosen na to, da je Slovenec.

STANE BIDOVEC

NA ISTI LINIJI : ANGLO - AMERIKANCI, TITOFAŠISTI IN ITALIJANSKI ŠOVINISTI

Težka odgovornost titofašistov za odstranitev dvojezičnih napisov

Iz zapiskov grofa Sforze in iz Titovega govora v Smederevski Palanki izhaja, da je beograjska vlada že pristala na odstop "hodnika" Trst-Tržič Italiji - VU je s svojimi ukrepi prevzela nase vso odgovornost za protislovensko politiko, ki se vodi v nasprotju z mirovno pogodbo - Predlog tov. Vidalija je velike važnosti za Slovence

Tržaški Slovenci smo te dni ponovno občutili pritisk okupatorjevega škornja, ki je pomendral nabrežinske dvojezične napise in oživel fašistično-rasistični zakon, s katerim je Mussolini skušal izbrisati iz naše pokrajine slovenska imena.

Ni nobenega dvoma, da predstavlja Wintertonov ukaz o odstranitvi dvojezičnih napisov v nabrežinski občini pravo kulturno sramoto za vladi, v katerih imenu nezaželeno upravlja naše področje.

Wintertonov ukrep proti nabrežinskim dvojezičnim tablam je še enkrat pokazal ne samo slovenskemu, marveč tudi italijanskemu prebivalstvu, da je okupacijska uprava največja ovira za vzpostavitev demokratičnega načina življenja tu pri nas. Ako ne bi bilo nje na področju A in titofašistov na področju B STO, ako bi bilo naše ozemlje ustanovljeno po vseh pravilih mirovne pogodbe, prav gotovo ne bi nobenemu Wintertonu padla v glavo zamisel, da se morajo spoštovati zakoni, ki jih je izdal Mussolini in s katerimi se je vzdreval na oblasti do svojega neslavnega konca. Okupacija STO s strani Anglo-amerikancev in titofašistov je prava nesreča za vse naše ljudstvo.

Jasno je torej, da so okupacijske oblasti cone A s svojim ukrepom v nabrežinski zadevi prevzele vso odgovornost pred svetovno javnostjo za zapostavljanje slovenskega življa na od njih upravljanem področju. In to je zelo važno, kajti sedaj nam ne bo mogel nihče dopovedati, da so Anglo-amerikanci prijatelji Slovencev in da zato morajo biti Slovenci njihovi prijatelji. Ob nabrežinski zadevi so dokazali, kot so že neštetokrat doakazali, da Slovence smatrajo za manjvreden narod, ki nima pravice do svojega jezika, do imen svojih vasi, do izražanja svoji narodnih čustev.

Ampak s tem nikakor nočemo omiliti krivde italijanskih šovinistov z demokristjani in fašisti na čelu. Vodstva italijanskih šovinističnih strank so ob tej priliki pokazala vsa svoja nizkotna, prostaška, bedna rasistična čustva, ki z italijanskim narodom nimajo nobenega opravka. Ali naj bi istotvetili Palutana, Bartolija, Colognattija in druge z narodom Michelangela, Danteja, Da Vincija, Savonarole, Galilea, Garibaldija? Prav gotovo ne. Tudi ob tej priliki so ti ljudje pokazali, da so Italijani le po imenu. Zato bi bilo napačno in na liniji njihovega besnega in bednega šovinizma, na liniji anglo-ameriške politike «deli in vladaja», na liniji slovenskih šovinističnih in fašističnih krogov istovetiti te ljudi z italijanskim prebivalstvom, z italijanskim narodom.

Ob tej priliki se je v svoji pravi luči pokazal tudi «socializem» tržaških socialdemokratov, tistih, do katerih imajo titofašisti toliko prikritih in nepriklritih simpatij, češ da predstavljajo «napredne socialistične sile v svetu». Niti prsta niso dvignili v obrambo pravic slovenskih delavcev, kmetov in delovnih ljudi na splošno. Lepe zaveznike imajo titofašisti. Eden je vreden drugega.

In končno nočemo skriti nesramne, umazane, podle vloge, ki so jo v tej nabrežinski zadevi igrali titofašisti.

Oglejmo si malce vso zadevo. Palutan ukaže odstraniti dvojezične napise v Štivanu, Devinu in Sesljanu, t. j. ob glavni cesti Trst-Tržič. Proti temu se zoperstavi vse naše prebivalstvo. Winterton pride s Postojne, se pogovori z Zemljakom in nato ukaže odstraniti te napise.

Sforzovi zapiski o njegovih razgovorih s Titovim pooblaščencem Y.jem so nam odkrili, da ni Sforza tisti, ki je predlagal «način» rešitve tržaškega vprašanja, marveč da je to bil prav Y. In kaj je predlagal Sforzi, potem ko sta ugotovila, da se rimska in beograjska vlada strinjata z likvidacijo STO in da hočeta poiskati način za izvedbo te likvidacije? Y. je vzel iz svojega žepa zemljevid in dejal, da je njegova vlada pripravljena likvidirati STO na naslednji podlagi: 1. priključiti cono A brez njenega severnega dela in s Sv. Nikolajem (eventuelno s Koprom) k Italiji; 2. priključiti cono B s severnim delom cone A in brez Sv. Nikolaja (eventuelno brez Kopra) k Jugoslaviji. Severni del cone A, ki naj bi pripadel Jugoslaviji, naj bi se začrtal severno od železnice in ceste Trst-Tržič.

In če malce pomislimo, na kakšni črti so bile odstranjene nabrežinske dvojezične table, bomo videli, da črta njihove odstranitve odgovarja črti, ki jo je predlagal Y. Sforzi in italijanski vladi. Če pada največja odgovornost za odstranitev teh napisov na vojaške oblasti, če je italijanski šovinizem vse obsodbe vreden, je še večje obsodbe vreden titofašizem, ki je s svojo politiko izdajanja interesov tržaških Slovencev in njihovega prodajanja De Gasperiju omogočil, da je prišlo ne samo do odstranitve teh napisov, marveč do ukaza 183, do zapostavljanja našega jezika, naših šol, naše kulture, našega prebivalstva na splošno.

Ampak to še ni vse. Tito je prejšnji torek v Smederevski Palanki, ko je na pol pijan nazdravljal svojim opričnikom, dejal: **«Govori se o Trstu in o coni B. Toda tu ne gre zgolj za Trst, ITALIJANI SO ZE TAKO S POMOCJO ZAVEZNIKOV DOBILI TRST V SVOJE ROKE. Gre za cono B, ki bi jo tudi radi dobili. Jaz pa jim pravim: dokler smo živi ne bodo videli cone B».** Da Italijani ne bodo videli cone B, pravi, a imajo že v svojih rokah Trst in cono A. To je bistvo vsega tega.

Zapiske Sforze in izjavo Tita ne moremo tolmačiti drugače, kot da se titofašistična vlada strinja z raznarodovalnimi ukrepi oblasti v coni A, zato da lahko na dolgo in široko raznaroduje v coni B. Zato pada odgovornost za odstranitev napisov v Nabrežini tudi in predvsem na titofašiste, ki so s svojim izdajstvom omogočili, da do tega pride.

Tudi zato titofašisti nimajo nobene pravice govoriti o nacionalnih pravicah Slovencev. In vsled tega je popolnoma pravilno stališče Komunistične partije, ki odreka vsako sodelovanje s titofašisti, najhujšimi sovražniki Jugoslavije, STO, narodnih pravic svojih in tujih narodov, kot je primer Italijanov v coni B. Kdor se druži s titofašisti se postavlja na isto linijo kot tisti, ki se družijo z italijanskimi fašisti. S fašizmom kakršnekoli narodnosti ni in ne more biti sodelovanja, proti njemu velja le neizprosna, dosledna in uničujoča borba. S titofašisti se naše nacionalne pravice ne morejo braniti, ker so s svojo izdajalsko politiko sprostili roke italijanskemu šovinizmu in okupatorjem in prepustili tem ljudem 70.000 Slovencev na milost in nemilost.

Komunistična partija poziva v boj za naše nacionalne pravice, a istočasno tudi v boj za nacionalne pravice Italijanov v coni B. To je pravilna, edina politika, ki predstavlja rešitev za nas, ne pa politika šovinizma in netenja narodnostnega sovraštva. Ustanovitev STO bi pomenila konec tega nevzdržnega stanja. Uresničenje predloga tov. Vidalija pa bi bil velik korak naprej k tej rešitvi. Okrog tega predloga združimo vse prebivalstvo našega ozemlja, ako nočemo, da bo Nabrežini sledila še večja Nabrežina. Ne smemo pozabiti, da je Anglo-Amerikancem, Titu in De Gesperiju malo mar nekaj desettisočev Slovencev, ako jih ovirajo pri izvajanju atlantskih načrtov.

KAREL SISKOVIC

Od tedna do tedna

Ponedeljek, 15. decembra: Na otoku Pongan so Amerikanci ubili 84 korejskih ujetnikov in jih ranili 120 - *Proti* sleparskemu volilnemu zakonu je v italijanskem parlamentu govoril Amendola: občinski svet Barija je sprejel resolucijo proti zakonu; 100.000 poljedelskih delavcev pokrajine Bologne je podpisalo resolucijo proti zakonu

TOREK, 16. decembra: V Koreji se Amerikanci poslužujejo kemičnih izstrelkov proti korejski vojski — *V Metzu* se je začel proces proti 6 nemškim zdravnikom, ki so v nacističnem taborišču Struthof uporabljali internirance za svoje zdravniške poskuse in so na ta način ubili 1168 žena in preko 10.000 mož

SREDA, 17. decembra: Francozi so v južni Tuniziji ubili 11 tunizijskih domoljubov — *Eisenhower* je objavil 27 programskih točk, s katerimi napoveduje težke vojne provokacije v Evropi in razširitev vojne v Aziji — *Tito* je prekinil diplomatske odnose z Vatikanom —*V tednu* od 5. do 12. decembra je bilo v Koreji sestreljenih 20 ameriških letal — *V italijanskem* parlamentu se je vršila zadnja seja s splošno diskusijo o volilnem zakonu — *Stirje* člani vodstva PSDI so podali ostavko zaradi strankine politike; poslanec Calamandrei je izjavil, da bo skupno z 9 poslanci glasoval proti volilnemu zakonu.

ČETRTEK, 18. decembra: Dva ameriška vojaka sta se zatekla v Nemško DR in zaprosila za zatočišče — *Francozi* so v Madagaskarju ustrelili domoljuba, ki je bil 1947. obsojen na smrt — *V Parizu* se je zaključila seja atlantskega sveta ki je moral odločiti, da se zaradi gospodarske krize zmanišajo na polovico stroški za oboroživitev — *V italijanskem* parlamentu so demokristjani vsilili zaključek splošne debate o volilnem zakonu.

PETEK, 19. decembra: Demokristjani so skušali vsiliti odobritev volilnega zakona brez diskusije o njegovih členih; po Italiji se nadaljujejo protestne stavke — *V Rim* je prispel znameniti filmski igralec in rešiser Charles Chaplin — *Francoska* vlada je objavila ultimat tuniškemu beju:

SOBOTA, 20. decembra: Zgleda, da bodo demokristjani odtegnili svoj predlog za odobritev volilnega zakona brez diskusije, ker so se proti temu postavili celo njihovi poslanci — *Pod pritiskom* Francozov je tuniški bej kapituliral in podpisal «reforme», ki še bolj zasužnjujejo Tunizijo.

NEDELJA, 21. decembra: Sovjetski predstavnik v OZN Gromiko je zahteval, naj OZN pred zaključkom zasedanja diskutira vprašanje množičnih pokoljev ujetnikov v korejskih taboriščih — *V parlamentu* se nadaljuje diskusija o volilnem zakonu; poslanci opozicije so govorili 11 ur; številne ljudske delegacije prihajajo v parlament protestirat proti zakonu; stavke so se vršile v Livornu in po drugih manjših mestih — *Na svoji* konferenci v Rimu je leva struja PSDI ponovno obsodila volilni zakon in vodstvo stranke, ki ga podpira.

PONEDELJEK, 22. decembra: Ministrski predsednik Francije Pinay je podal ostavko — *Washingtonska* vlada je prisilila Vatikan in predsednika italijanske republike Einaudija, naj se odrečeta nameravanemu sprejemu igralca Chaplina, ki se te dni mudi v Rimu — *Titovska* mornarica je zaplenila 25 italijanskih ribiških čolnov, ki so se nahajali v mednarodnih vodah — *V Parizu* je vojaško sodišče obsodilo na smrt 15 agentov Gestapa, ki so ubijali francoske domoljube.

NARODI ZAHTEVAJO KONEC GROŽENJ PROTI MIRU IN ČLOVEŠTVU

KONGRES NARODOV SE JE ZAKLJUČIL
Poziv velesilam naj sklenejo pakt miru

Na kongresu je prišla do izraza želja po miru vseh udeležencev ne glede na politično mišljenje, veroizpoved, rasno in narodno pripadnost - Duhovniki vseh veroizpovedi za konec vojne v Koreji

DUNAJ — V petek ponoči se je v ozračju velikanskega navdušenja, ob radostnih vzklikih in s pesmijo zaključil Kongres narodov za mir. Navdušenje je prekipelo do vrhunca, ko je predsedstvo objavilo rezultate glasovanja o dveh zaključnih pozivih, ki so ju sestavile po dolgotrajni diskusiji za to imenovane komisije. Delegati so na podlagi tajnega glasovanja sprejeli poziv petim velikim, naj začnejo pogajanja in naj rešijo vse viseče probleme na miren način, in poziv vsem narodom sveta za poglobitev in okrepitev akcij miru, ki naj preprečijo vojno in naj odločilno pripomorejo k vzpostavitvi miru v deželah, kjer so v teku oboroženi spopadi.

Zadnja dva dneva diskusije sta bila zelo plodna. V četrtek in petek je diskutiralo preko 100 delegatov, ki so iznesli svoja stališča o vseh vprašanjih, ki so bili ali niso bili na dnevnem redu. Med številnimi drugimi so govorili tudi anglikanski, pravoslavni, mohamedanski, budistični, šintoistični duhovniki in verniki. Govorili so vsi, ki jim je pri srcu stvar miru in ki podrejajo svoja osebna čustva in mišljenje ohranitvi miru po vsem svetu in med vsemi narodi.

V četrtek in petek kot v prejšnjih dneh so se srečala različna mnenja. Govorili so popolnoma svobodno in brez omejitve vsi, ki so hoteli, ne glede na gledanje o vzroku vojne nevarnosti. Govorili so znani antikomunisti in antisovjetisti, ki pa so prišli do zaključka, da stvar miru ni zadeva, ki se tiče le dela sveta ali človeštva, marveč vsega sveta in vsega človeštva.

Da to ni bil «komunistični» kongres, kot ga je skušala prikazati ameriška in vatikanska propaganda, nam potrjuje že samo dejstvo, da so celo reakcionarni listi morali priznati, da so na njem govorili tudi ljudje, ki smatrajo, da so ZDA tiste, ki imajo prav, in da je ZSSR tista, ki je kriva sedanjega stanja. To je bil, torej, v resnici kongres narodov, na katerem so vsi delegati, ki so predstavljali vse dežele sveta iznesli svoje predloge za rešitev miru.

V sredo ponoči je n. pr. angleški duhovnik Stanley Evans predlagal v imenu večjega števila duhovnikov anglikanske cerkve sprejem poziva, naj se v imenu pravega pomena božiča prenehajo spopadi v Koreji pred sedanjimi božičnimi prazniki. Evans je predlagal duhovnikom vseh veroizpovedi, naj se temu pozivu pridružijo in naj se tako sliši po vsem svetu njihov mogočen in vpliven glas. Ko je končal ta poziv, so po vsej dvorani začeli vstajati duhovniki najrazličnejših ver, ki so se eden za drugim podali na predsedstvo in tam ob nepopisnem navdušenju in odobravanju prisotnih podpisali Evansov poziv. Mislimo, da se je prvič v zgodovini zgodilo, da so se podpisi najrazličnejših ver sveta blesteli skupno, brez razlike pod takim človeškim in visoko pomembnim dokumentom.

Kot smo dejali v začetku, je Kongres narodov pred zaključkom svojega zasedanja sprejel dva poziva, ki sta naslovljena petim velikim, odn. narodom.

Poziv vladam petih velesil se takole glasi:

«Nujnost, da se odreče sili kot sredstvu za ureditev mednarodnih sporov, postaja iz dneva v dan bolj občutena.

600 milijonov mož in žena vseh dežel, ki so se osebno obvezali s svojim lastnim podpisom, je že zahtevalo od petih velesil, naj začnejo pogajanja in naj sklenejo pakt miru.

Tudi predstavniki važnih struj javnega mnenja so izrazili željo, naj se odpravi način nasilnega reševanja sporov in naj se ga nadomesti s pogajanji.

Kongres narodov za mir, ki se je sestal na Dunaju 12. decembra 1952, svečano poziva vlade ZDA, ZSSR, L. R. Kitajske, Velike Britanije in Francije, naj začnejo ta pogajanja, od katerih odvisi mir.

Dogovor med petimi velesilami in sklenitev pakta miru bosta napravila konec mednarodni napetosti in bosta rešila svet pred še hujšimi nesrečami.

Narodi to zahtevajo.

In tako so se delegati iz vseh dežel sveta razšli, prepričani, da so opravili veliko in plodno delo, da so pokazali ne samo narodom, marveč predvsem vladam način, kako se dajo v mirnem ozračju rešiti vsi viseči problemi.

SLAVA NIKOLIČU, VELJKOVIĆU IN SIMONČIČU!

TITOVCI SO UBILI tri borce za svobodo

Te dni se je zvedelo za junaško smrt treh jugoslovanskih domoljubov, komunistov Timočke Krajine. V prvi polovici septembra t. l. so titofašisti iz zasede ubili tovariše Stanoja **Nikoliča**, Miljutina **Veljkoviča** - Andro, Stevana **Simončiča.** Vsi trije tovariši so bili iz vasi Rgotina v zaječarskem okraju. Izdal jih je udbovski provokator Simeon R. Stankovič iz vasi Gradskovo. Nikolič, Veljkovič (Andra) in Simončič so bili organizatorji «Zveze jugoslovanskih domoljubov» in nove Komunistične partije Jugoslavije v svojem okolišu.

Nikolič je bil 24 let star ključavničar, ki je bil še za časa NOB povezan s komunisti. Bil je član SKOJa, sodeloval s partizani, prijet od Mihajlovičevcev, ki so ga neznansko mučili. 1944 je postal partizan. Veljkovič - Andra je bil 45 let star kmet. Od nastanka NOB je aktivno sodeloval s partizani. 1942 je postal partizan. Vzljubili so ga vsi njegovi tovariši zaradi njegove sposobnosti, borbenosti in predanosti. Pred junijem 1948 je bil predsednik zaječarskega okrajnega odbora oblasti. Simončič je bil 21 let star in se je šolal v pilotski šoli v Pančevu. Že kot štirinajstletni deček je stopil v partizane.

Večna slava junakom, ki so pod ameriškimi svinčenkami udbovskih koljačev padli za svobodo Jugoslavije! Narodi Jugoslavije jih bodo maščevali!

Odločilna vloga Kompartije v obrambi slovenskih pravic

Titofašisti so ostali osamljeni - Pristaši SDZ proti "enotnosti„ s titovci

Med nabrežinskim prebivalstvom še vedno vlada veliko ogorčenje zaradi odstranitve dvojezičnih napisov. Vsi ljudje, Slovenci in Italijani se zgražajo nad zadržanjem vojaških oblasti, ki so s tem ukrepom podprle italijanski šovinizem ter tako ostvarile vzdušje za razpihovanje narodnostne mržnje med tuživečimi narodnostmi.

Prebivalstvo nabrežinske občine se predvsem zaveda velike pomoči, ki mu jo je nudila ob tej priliki Komunistična partija, Ob tem konkretnem primeru so nabrežinski občani spoznali odločnost komunistov, ki so se brez omahovanja postavili na čelo akcije proti odstranitvi napisov in protestov proti s silo izvedenemu ukazu gen. Wintertona. Splošna protestna stavka, ki se je vršila v sredo na poziv Enotnih sindikatov, je imela in ima še vedno velik odmev med ljudstvom, ki jo je sprejelo z odobravanjem zaradi njene pravočasnosti in organiziranosti.

Veliko zanimanje je vladalo ves teden med nabrežinskimi občani za posebni izdaji našega lista, od katerih je ena izšla v torek in druga v soboto popoldne.

Titofašisti so skušali preko svojega trobila natolcevati Nabrežincem, da je Komunistična partija «izdala» interese Slovencev, ker je odbila vsakršno sodelovanje z njimi. Demokratični govorniki, ki so držali zborovanja po vsej nabrežinski občini in so med drugim raztolmačili tudi stališče KP v tem pogledu, so razkrinkali titovske mahinacije in postavili titovsko politiko na sramotni oder, dokazujoč, da niso titovci nič manj krivi zapostavljanja Slovencev kot Winterton in Palutan. Poleg tega so titovci tisti, ki so omogočili s svojim stališčem o likvidaciji STO in mirovne pogodbe ter s svojimi predlogi za razkosanje STO povečanje anglo - ameriškega in demokristjanskega pritiska na Slovence. Titofašisti nimajo pravice govoriti v imenu Slovencev in njihovih interesov prav zato, ker v coni B in Jugoslaviji tako in še hujše zatirajo narodnostne manjšine in so jih začeli celo fizično iztrebljati, kot je primer albanske manjšine, proti kateri so uporabili celo bacile.

Prebivalstvo nabrežinske občine odobrava tudi stališče naše partije za združitev vseh netitovskih sil v enotno fronto za obrambo narodnih pravic. Veliko pristašev SDZ se je ob tej priliki izrazilo za sodelovanje s KP rajši kot s titovskimi fašisti. Mnogi so izrazili svoje negodovanje, ker je vodstvo pristalo na nedeljsko zborovanje s titovci, ker vedo, da so na volitvah in po volitvah že imeli trpke izkušnje s titovskimi prevaranti.

Na zborovanju, ki je bilo v nedeljo v Nabrežini in ki so ga dejansko organizirali titofašisti, je bilo prisotnih kakih 500-600 ljudi. 3 avtobusi so prišli z Goriškega medtem ko je prepolno avtomobilov pričalo o titovskih mobilizacijskih naporih. Zjutraj so vsi titovski aktivisti švigali z avti po vaseh in pozivali svoje pristaše na «polnoštevilno udeležbo». Kljub temu so bili razočarani, ker udeležba ni bila takšna, kot so si jo pričakovali.

Na zborovanju so govorili župan Terčon, ki se je v svojem govoru zahvalil komunistom za podporo in prav posebno dolinskemu in miljskemu županu za solidarnost, Legiša za klerikalce, Skrk za «neodvisneže» in Colja za titofašiste. Samo titofašist se je obregnil ob KP, medtem ko so drugi govorniki priznali njen odločujoči doprinos. To pa je vidno razkačilo titovske priganjače, ki so hoteli zborovanje spremeniti v protikomunistično gnojnico, da bi ljudje pozabili na njihovo krivdo in na krivdo okupacijskih oblasti. Pripadniki SDZ so se izrazili, da so se zborovanja udeležili, ker je bilo to tako vnaprej določeno, a da bi bili morali voditelji onemogočiti nastop titofašistov, ki imajo dovolj masla na glavi, da bi se delali lepi pred očmi našega ljudstva.

Na vsak način je zborovanje predstavljalo pravi «fiasko» za titofašiste.

S fašisti nikoli

Slov. «Piccolo» od nedelje 21 t. m. piše: Na zborovanje v Nabrežini «ne bo kominformistov, kajti po naročilu svojega vodstva so porušili enotnosti protifašistične fronte...» — Kako naj bi izgledala ta «protifašistična» fronta s titovci? Prav tako kot «*protifašistična fronta*» s... Colognattijem Giunto, Borghesejem, Kesselingom, von Winischem in Neuhausenom (oba osvobojena od «*protifašista*» Tita). «*Protifašistična fronta*» s fašisti ni nič drugega kot «*fašistična fronta*». Zato mi nismo porušili «*protifašistične fronte*», marveč jo utrdili s tem da smo onemogočili, da bi postala sredstvo za uveljavitev fašistov. Titovci nimajo mesta med poštenimi ljudmi, titovci spadajo v vrsto Borghesejev, Grazianijev, von Winischev, Kesselringov. Z njimi naj le delajo «*fronto*». Bomo že poskrbeli, da bomo tej «*fronti*» enkrat za vselej zrahljali kosti.

PRIDIGA IN PRIDIGAR

V svojem uvodniku, s katerim poziva svoje ljudi na zborovanje v Nabrežini, ki so ga vsi pošteni Slovenci in večina članov SDZ označili kot titofašistično lestev do veljave «Primorski» od nedelje piše: «Ne gre samo za dvojezične napise... Gre za mnogo več: za ohranitev slovenske zemlje in slovenskega naroda, ki prebiva na ozemlju, ki loči Trst od Italije; gre za pridobitev onih pravic, ki so nam zajamčene po mirovni pogodbi; gre za uveljavitev enakopravnosti slovenskega naroda z italijanskim življem in za ukinitev... fašističnih zakonov...»

Pridiga je zelo dobra, a pridigar je kosmat. Da to dokažemo, bomo malce osvetili «lik» pridigarja. V svojih zapiskih je rajnki Sforza razložil, kako so potekali razgovori med njim in Titovim pooblaščencem Y.jem. Ko je šlo za določitev črt, na podlagi katerih naj bi se izvedlo razkosanje STO, je Y. izjavil Sforzi: «Jugoslavija se želi čim bolj približati morju, se za zaveda nujnosti, da se ohrani hodnik med mestom Trstom in Italijo». Ta «hodnik», ki ga Tito jamči Italiji, ni nič drugega kot ozemlje ob glavni cesti Trst-Tržič, t. j. Štivan, Devin, Sesljan, Nabrežina, kjer so s silo odstranili dvojezične napise!

Pridigar pravi, da gre za pridobitev pravic, ki so «zajamčene v mirovni pogodbi». A politika Titove vlade je popolnoma nasprotna mirovni pogodbi in vsled tega tudi pravicam, ki jih ta jamči Slovencem. To potrjujejo vsi Titovi govori, to potrjujejo tudi zapiski Sforze, v katerih je pisano, da «se — med njim in Y.jem — po dolgem fraziranju prihaja do zaključka, da sta bodisi Italija kot Jugoslavija za likvidacijo STO». Ali je to spoštovanje mirovne pogodbe? Ali je to na liniji slovenskih pravic, ki jih mirovna pogodba jamči Slovencem? Pridigar pravi tudi, da gre za enakopravnost med Slovenci in Italijani, za ukinitev fašističnih rasističnih zakonov. A kako je to v skladu z linijo Tita in titofašistov o likvidaciji STO in torej likvidaciji mirovne pogodbe?

Pridiga je dobra, pridigar pa slepar. Iz tega se vidi, da so titofašisti prav tako odgovorni za naše nevzdržno stanje, za odstranitev dvojezičnih napisov, za zatiranje Slovencev, za oživljanje fašističnih zakonov kot Anglo-amerikanci in italijanski šovinisti. Toliko resnici na ljubo.

S. N.

ZRCALO

TITOVCI IN STAVKA

V svoji sredni številki je slovenski «*Piccolo*» objavil vest, da so Petronijevi «*sindikati*» proglasili splošno protestno stavko v območju nabrežinske občine. Ta stavka naj bi se vršila v sredo 17. t. m. od 11 do 12 in naj bi predstavljala protest proti odstranitvi dvojezičnih napisov v Nabrežini. V svoji četrtkovi številki je slov. «*Piccolo*» poročal velikim naslovom, da «*je včeraj uspela splošna stavka*». Prevlaci nabrežinske občine pa se ob teh dveh falzifikatih titofašistov na glas zakrohotali, ker so prav dobro vedeli, kako o v resnici dogodki potekali in da ni bilo ne duha ne sluha o kaki Petronijevi «*stavki*». Dejstvo je, da je nabrežinski okrajni odbor ES napovedal v torek zvečer polurno splošno protestno stavko in o tem obvestil tudi merodajne činitelje ostalih netitovskih slovenskih skupin in občinske uprave, ki so se z akcijo Enotnih sindikatov popolnoma strinjali in jo tudi podprli. Titofašisti so zvedeli, da so ES napovedali stavko za sredo od 11.30 do 12 in zato v vsej naglici skuhali v uredništvu svojega glasila vest, da so to stavko napovedali njihovi «*sindikati*», ki jih v nabrežinski občini poznajo prav tako kot lanski sneg. Da pa se ne bi izneverili svojemu provokatorskemu in razbijaškemu bistvu, so skušali enotno stavko razbiti, napovedujoč v svojem glasilu, da se bo stavka začela ob 11 in ne ob 11.30. Ta vest pa je bila popolnoma konspirativnega značaja celo za titovske aktiviste v nabrežinski občini, ki o kaki Petronijevi «*stavki*» niso prav nič vedeli in so bili zelo začudeni, ko so jih obvestili, da «*Primorski*» prinaša obvestilo o njej. Stavka je mogočno uspela. Po delovališčih so se vršila tudi protestna zborovanja, stavke so se solidarnostno udeležili tudi delavci iz Italijanske republike. In, kar je poglavitno, se je stavka začela ob 11.30, ne pa ob 11, tako da je titovski razbijaški poskus popolnoma spodletel. Drugi dan je slov. «*Piccolo*» napisal, da je «*stavka uspela*». Res je, uspela je kljub in proti titovcem, ki so jo hoteli razbiti. Ta stavka je bila ljudska in s titovci ni imela nobenega opravka. Prebivalstvo nabrežinske občine je poslušalo poziv Enotnih sindikatov. Petronijevi «*sindikati*» pa so se enkrat bolj osmešili in razkrinkali kot orodje za razbitje delovnih vrst. Titovska «*stavka*» se je porodila le v možganih urednikov «*Primorskega*» in je potekala tako, kot so si jo izmislili: bila je tako «*konspirativna*», da je nihče ni niti opazil. Celo za titovske aktiviste je potekala v popolnoma «*konspirativnem*» ozračju. Prav lep «*patent*» za titovske demagoge in fašiste!

STOKOVA «FRONTA»

Stokova «fronta», ki se vedno prebudi iz zimskega spanja, ko je potres že mimo, je v petek objavila v svojem v 800 izvodih razpečanem glasilu «poziv», v katerem je tudi tale cvetka: «odbor je ugotovil, da je enski poveljnik gen. Winterton ponovno popustil pritisku teh agentov imperializma...»

Zaspane bi hotelo uspavati množice, da b itrnjohale, kot on drnjoha na ne bi razumele, kako gospodar ne more kloniti pred hlapcem. Tako daleč je to «fronto» zaspane prišlo v svojem lakajstvu, da postavlja svet na glavo, ker hoče dokazati, da je gen. Winterton revni «nebogljenček», s katerim dela Palutan, kar se mu zljubi in na katerega kruto «pritiska» za to, da mu pomaga pri zatiranju Slovencev. Kdo pa bo verjel tej bajki o Wintertonovi «nedolžnosti?» Gospodar je gospodar, hlapec pa je in ostane hlapec. Anglo-amerikancev pa zaspaneti ne bodo mogli oprati pred našim ljudstvom, ker so skupno s Titom glavni krivci za vse diktate na našo škodo.

PROSLAVNE MANIFESTACIJE IN RAZDELJEVANJE IZKAZNIC

Naše ljudstvo je potrdilo svoje neomejeno zaupanje v tov. Stalina

V teh dneh so se v mestnih in podeželskih sekcijah vrstile veličastne proslave 73-letnice tov. Stalina, ljubljenega učitelja in voditelja svetovnega proletariata. Lepe proslavne manifestacije so imele letos še poseben pomen, ker so bile istočasno združene z razdeljevanjem partijskih izkaznic za 1953. leto. Tako so tržaški komunisti proslavili letošnjo obletnico rojstva velikega učitelja delovnega ljudstva z vestno izpolnitvijo zadane si naloge. To je nedvomno najlepši in najboljši dokaz ljubezni, spoštovanja in predanosti, ki so jo tržaški komunisti izpričali genijalnemu voditelju tov. Stalinu. Pravočasna izpolnitev obnavljanja izkaznic — v več sekcijah je bilo to delo izvršeno še pred rokom — pa nam obenem dokazuje vsestransko izboljšanje naše partije, v pogledu politične zrelosti naših tovarišev, njihove požrtvovalnosti in organizacijskih sposobnosti. Dejstvo, da smo v enem mesecu pridobili za partijo 200 novih tovarišev in obnovili vse izkaznice, predstavlja važen korak k nadaljnji utrditvi in okrepitvi naše partije.

Polnoštevilna udeležba komunistov, ki so se jim na veličastnih proslavnih manifestacijah za tov. Stalina pridružili tudi številni simpatizerji in demokrati, nam je še enkrat dokazala vso veličino predanosti tržaškega delovnega ljudstva do prvega borca za mir in srečnejšo bodočnost vsega človeštva. S svojo navdušeno udeležbo na praznikih, ki so se vrstili te dni, je tržaško delovno ljudstvo izpričalo veliko in neomajno ljubezen v tov. Stalina in prvo deželo socializma, ki danes stopa v komunizem. Tržaški komunisti pa so s prejemom nove partijske izkaznice ponovno potrdili svojo obvezo za nove borbe in obenem s tem dejanjem potrdili svojo necmejeno predanost partiji delavskega razreda in stvari komunizma.

Na vseh proslavnih manifestacijah, kjer so istočasno razdelili tudi nove izkaznice, je bil prisoten tudi eden izmed voditeljev naše partije, ki je proslavil 73-letnico tov. Stalina ter spregovoril o pomenu, ki ga ima za vsakega komunista prejem partijske izkaznice. Na proslavi, ki je bila v petek zvečer v **Borštu**, je govoril tov Siškovič. Ob tej priliki so tovariši rekrutirali še enega novega člana ter poslali tov. Stalinu pozdravno pismo, v katerem mu poročajo o doseženih uspehih in se obvezujejo, da bodo zastavili vse svoje sile za dosego ciljev proletariata. Večje število takih proslav je bilo nadalje v soboto zvečer in sicer v **Božičih** za sekcijo Božiči-Hrvatini, kjer je govoril tov. Destradi, na

Vsak član partije si mora šteti v čast, da ima na partijski izkaznici za 1953. leto tudi znamko podpornega člana.

Občinah, kjer sta proslavila obletnico tov. Stalina Bidovec in Cermeli. V **magdalenski sekciji** je govoril tov. Gasperini, v **Skednju** tov. Gombač in Sema, v **Ricmanjih** tov. Malalan in pri **Sv. Alojzu** tov. Tominez. Ob številni udeležbi komunistov in simpatizerjev je pri **Sv. Jakobu** govoril tov. Pogassi, v sekciji **Tomažič** tov. Jaksetich, na **Pončani** tov. Kolenc.

Na proslavni manifestaciji v **Trebčah**, kjer je govoril tov. Siškovič je sodelovala tudi domača godba. V soboto so bili svečani prazniki pri **Dacju**, na **Greti** in **Skoljetu**, kjer so istočasno, kot v drugih sekcijah, razdelili nove izkaznice. V nedeljo popoldne pa so proslavili obletnico tov. Stalina in obenem razdelili partijske izkaznice v **Barkovljah** in v sekciji **Pečar**. V ponedeljek se je pa vrstila sekcija **Pisoni**. Večinoma so bile proslavne manifestacije združene obenem z lepimi in dobro uspelimi kulturnimi sporedi.

Kako postanem dober komunist

Tudi če je član partije voditelj ali človek z izrednimi lastnostmi, si lahko prevzame vedno le del dela, kakor tudi le del odgovornosti partije. Stvar komunizma je kolektivna naloga, v kateri je vključeno za dolgo dobo delo milijonov oseb in zaradi tega si ga ne more nihče monopolizirati. Tudi veliki učitelji kot Marx, Engels, Lenin in Stalin so izvršili v stvari komunizma le del tega dela, ki je sicer zelo važen in osnoven. Da bo njihovo delo dokončano, je potrebno sodelovanje milijonov ljudi. Jasno je, da je naš del navadnih članov partije mnogo bolj neznaten od onega naših največjih učiteljev. Toda vsakdo izmed nas ima svojo važnost kot majhen del velike skupnosti. Važno je torej, da izvršimo naše delo na čim boljši način, pa naj bo to katero koli.

Nekateri tovariši se čutijo ponižane, če morajo izpolniti naloge, ki so tehničnega značaja, oziroma smatrajo, da se jih dobro uporablja edino le, kadar se jim poverijo vodilne naloge ali pa take, ki jim dajejo velika osebna zadoščenja. Tako stališče do partije je popolnoma zgrešeno. Ob določenih prilikah je lahko vsako tudi najbolj skromno praktično delo velike važnosti.

To seveda še ne pomeni, da je vseeno kakšno delo se odkaže posameznim tovarišem. Nasprotno, pri razdeljevanju nalog raznim tovarišem, je treba vedno zelo upoštevati posebne lastnosti in zmožnosti vsakega posameznega tovariša ter videti, če bo odkazano delo koristilo, seveda v mejah možnosti, za izboljšanje njegovih zmožnosti in poživitev njegovega navdušenja. Tovariš, ki je prejel neko nalogo pa mora vedno vložiti vse svoje prizadevanje, da jo izpolni čimboljše ne oziraje se ali mu je naloga povsem po volji in neglede ali mu bo prinesla velikih zadoščenj in priznanj.

V nobenem primeru ne bo komunist ravnal tako, da bi s svojo zavistjo in ljubosumjem, ne samo oviral delo svojih tovarišev, marveč ne bo niti zavzel stališča brezbrižnosti do težkoč, pred katerimi bi se slednji lahko znašli. Tem manj pa bo skušal netiti nesoglasja ter metati senco nezaupanja na delo drugih. Stalna skrb vsakega komunista mora biti, da z vsemi svojimi možnostmi pomaga svojim tovarišem, ker bo s tem konkretno vživel svoje cilje s cilji partije v svoji celoti in to ne glede na kateri koli prijateljski odnošaj ali nesoglasje osebnega značaja.

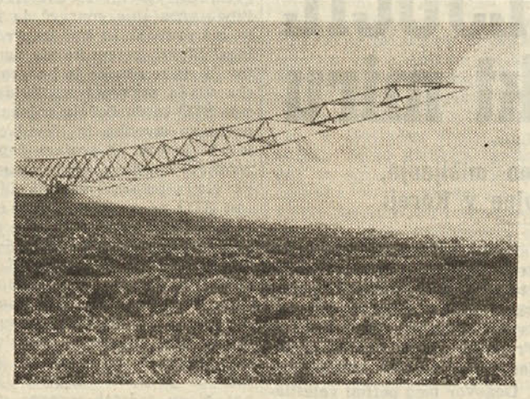

NAPRAVA ZA UMETEN DEŽ V NEKEM SOVHOZU PRI KUJBISEVU. SLIKA JE POVZETA PO «LJUDSKEM KOLEDARIJU», KI GA JE IZDALA SHPZ

ANGLEŽI IMAJO V ROKAH VSA RODOVITNA POLJA KENIJE

Boj med Nemčijo in Anglijo za kolonije v vzhodni Afriki - Kupčija leta 1890. Način angleškega upravljanja v Keniji - Protektorat in kolonija - Evropejci imajo vse pravice, domorodci pa nobene - Prve borbe za izboljšanje življenjskih razmer

Kenja je velika dežela, ki leži ob vzhodni obali Afrike. Površinsko je večja kot Francija: meri 582.600 kvadratnih km. 1948 je imela 5.373.078 prebivalcev, od katerih je bilo 5.218.232 Crncev, 90.528 indijcev in 29.660 Evropejcev.

Severni del Kenije, t. j. tri petine dežele, je puščava. Južni del, kjer je osredotočeno vse gospodarstvo dežele, je sestavljen od obalnih nižin in od ne preveč visoke planote. V tem delu se nahajajo rodovitna zemljišča.

Nairobi (119.458 preb.) je prestolnica in upravno središče Kenije. Mombasa (84.746 preb.) in Nakur sta ostali dve glavni mesti dežele. Uradno je Kenija razdeljena na dva dela: protektorat in kolonijo. Protektorat zajema otočje Lamu in deset milj širok pas ob Indijskem oceanu, ki gre od tanganiške meje do mesteca Kipini. Nemčija in Anglija sta se dolgo časa potegovali za Kenijo. 1890 sta podpisali sporazum, s katerim je Anglija odstopila Nemčiji otok Helgoland v Severnem morju in priznala Nemčiji «pravico» do Tanganike. S svoje strani je Nemčija priznala Kenijo in Ugando kot koloniji Anglije. 1920 je vse ozemlje Kenije razen otoka Zanzibarja postalo angleška kolonija.

Dejansko ni nobene upravne razlike med kenijskim protektoratom in kolonijo. Guverner, ki ga imenuje angleška vlada, upravlja vso deželo. Pri tem mu pomaga izvršni svet, ki ga sestavljajo funkionarji za pravosodje, finance, kmetijstvo itd. Drugi svet, ki ga imenujejo zakonodajnega, sestavlja osnutke zakonov, ki jih nato predlaga guvernerju. Zakonodajni svet je predvsem sestavljen od Angležev, ki jih delno imenuje guverner in jih delno izvolijo belci.

Kenija je gospodarsko zelo malo razvita agrarna dežela. Proizvaja sezam, kavo, čaj, žito, bombaž, sladkorno trsje itd. Maloštevilna industrijska podjetja so zelo primitivno opremljena. Opremljena so kvečjemu za polizdelke. O naravnih podzemnih bogastvih se malo ve. Našli so ležišča zlata, bakra, mangana in kamene soli.

Agrarno vprašanje je v Keniji najakutnejše vprašanje. Angleški kolonizatorji so pobrali domorodcem velik del zemlje. 5 milijonov domorodcev ima 70 odst. zemlje, 30.000 Angležev pa ima kar 30 odst. zemlje. Stotisoče hektarjev zemlje imata lord Delamare in lord Plymouth. Angleške družbe so se polastile velikanskih površin. Tako ima družba «East Africa Estates» 350.000 hektarjev zemlje. Domorodci morajo živeti v posebnih «rezervah», od koder se ne smejo ganiti. Te «rezerve» sestavlja nerodovitno polje.

Kraljevi ukaz prepoveduje domorodcem kupovanje polja v rodovitnih predelih dežele. Domorodci, ki imajo rodovitna polja, se preženejo. 1948 so angleške oblasti pograbile zemljo skupini Kikujujev, ki so jo prejeli 1940. Domorodcem ukradena zemlja se nato dodeljuje belim kolonizatorjem.

V «rezervah» je življenje neznosno. V rezervi Kavirondo je 150 prebivalcev na kvadratni kilometer, na področju plemena Kikuju kar 300, v nekaterih okrajih pa je celo 1000 prebivalcev na vsak kv. km.

Crncem se odvzema zemlja za to, da gredo delat Angležem kot poljedelski delavci. Proti «upornikom» pa se oblast poslužuje davčnega pritiska. Kenijski listi ciničnо pišejo, da je treba zvišati davke za to, da se prisilijo Crnci na odstop polja in na iskanje službe pri belokožcih.

Mezde Crncev so sramotno nizke. Delavci dobivajo po 2 funta na mesec in številni poljedelski delavci po 6 do 18 šilingov na mesec. Ta bedna plača ne zadostuje za preživljanje družine.

Običajno Crnci živijo v bajtah iz slame ali iz bičja. V teh «hišah» ni niti luči niti zraka. «Rezerve» so legla vsakovrstnih bolezni. Jetika in druge hude bolezni so bič Crncev. 12,5 odst. Crncev ima močvirsko mrzlico. Skoraj vsi Crnci so analfabeti. Več kot 80 odst. otrok ne poseča šol.

Crnci nimajo nobenih političnih pravic. V zakonodajnem svetu imajo le 4 predstavnike, ki jih imenuje guverner. Celo njihovo kretanje je omejeno po vzoru južno-afriške zveze. Zato ni nič čudnega, da se je predstavnik Anglije v OZN zoperstavil zahtevi, naj se vpiše v dnevni red razprava o rasizmu v Južni Afriki. Ob vsakem trenutku oblasti lahko prisilijo Crnca, da gre na delo v določeno farmo, da se udeleži gradnje cest itd. Januarja t. l. so oblasti mobilizirale številne Crnce in jih poslale na sueški prekop, da so nadomestili Egipčane, ki niso hoteli več delati za Angleže.

1939 so delavci Mombase organizirali splošno stavko proti strahovitim stanovanjskim pogojem in bednim plačam. Ta stavka je trajala 15 dni. Druge stavke so se vršile 1942 in 1944.

J. KOVROV

(Konec prihodnjič)

Sprehod po podeželju

Sv. KRIŽ

Križani, zlasti mlajši so veliki ljubitelji športa. Zato jim je zelo pri srcu usoda njihovega športnega igrišča. Mnogo se je že govorilo o tem igrišču. Komunistični svetovalci v mestnem svetu so večkrat intervenirali pri občinski upravi ter zahtevali, naj bi podprla napore Križanov. Toda zaman. Doslej ni popolnoma nič naredila. Pravične zahteve je popolnoma prezrla. Le ob priliki volitev je nekako obljubila, da bo uredila športno igrišče. To je storila zato, da si pridobi vsaj nekaj simpatij med Križani in da jih odvrne od kompatnega glasovanja za Komunistično partijo. Minila je volilna kampanja, minile so volitve, demokristjani s svojimi oprodi so ponovno prevzeli občinsko upravo v svoje roke in, seveda namerno ponovno pozabili na Križ.

Že pred časom so Križani v glavnem uredili, odnosno uravnali prostor, za športno igrišče. Skoro vsa vas je delala prostovoljno, udarniško pri odstranjevanju kamenja, odnosno pri uravnavanju zemljišča. Med udarniki niso bili le mladinci, fantje in možje, temveč tudi žene in mladinke. Celo stare mamce so s pravim mladeniškim elanom prijele lopato ali kramp v roke in pomagale pri delu zato, da bodo njih otroci in vnuki lahko preživili svoj prosti čas v zdravem športnem udejstvovanje.

Poleg tega so Križani sami organizirali nabiranje denarja, ki je bil potreben za odkup zemljišča. Lahko rečemo, da je vsa vas prispevala v ta namen. Vsakdo je daroval po svojih močeh. Tako so nabrali dovolj denarja in so lahko odplačali zemljišče. Tudi v tem primeru je bila sveta dolžnost občinske uprave, da Križane podpre in da svoj denarni prispevek v ta namen.

Tržaška občinska uprava bi si bila lahko vzela za vzgled druge manjše občinske uprave, kot n. pr. Milje, Nabrežino in Dolino, ki so potrosile precej svojih fondov zato, da so preskrbele mladini športna igrišča. Istem, da bi bila tržaška občinska uprava podprla Križane pri njihovih naporih za zgraditev lastnega športnega igrišča, ne bi storila nič drugega, nego svojo sveto dolžnost!

Križki kmetje so bili pripravljeni darovati zemljo, ki je potrebna za igrišče. To zemljo bi bilo treba samo prepeljati na igrišče. Ko so Križani videli, da občina noče upoštevati njihovih potreb in da noče izpolniti svoje dolžnosti, so se obrnili na VU, katero so prosili, naj bi dala na razpolago nekaj kamjonov za prevoz zemlje. Mačehovska VU je prav tako, kot njej podrejena občinska uprava v Trstu odgovorila negativno. Zahtevalo je, naj bi za to, da stavi na razpolago prevozna sredstva za prevoz zemlje na igrišče, odstopili njej ravno toliko zemlje, kot je je potrebno za omenjeno igrišče. To zemljo bi bila porabila za ureditev vojaških vežbališč. Toda tega Križani niso mogli sprejeti. Tamkajšnji kmetje imajo premalo zemlje, da bi jo darovali VU.

V zadnjem času so pričele krožiti govorice, da namerava VU zgraditi na prostoru, kjer bi moralo biti športno igrišče, barake za begunce. Če to odgovarja resnici, potem smemo po vsej pravici trditi, da to dela z določenim namenom. Mar ni nikjer drugje za to primernega prostora? To bi bil neodpustljiv zločin! Temu se bo vsa vas zoperstavila.

Križani so pripravljeni nadaljevati z delom in žrtvami zato, da si zgradijo svoje lastno igrišče. Kot doslej, tako bodo še nadalje prispevali z delom in sredstvi po svojih močeh, zato, da bodo njihove sanje končno uresničene.

RICMANJE

Tudi prebivalci iz Ricmanj se pritožujejo zaradi nerednosti, ki se dogajajo na avtobusni progi, ki jo vzdržuje podjetje «Autovie Carsiche». Kot je znano, vozijo na tej progi najbolj obrabljeni avtobusi, taki, da v resnici niso vredni tega imena. Večkrat se dogodi, da zaradi okvare vozijo samo do Domja. V teh primerih morajo potniki, kljub temu da so plačali vožnjo do Ricmanj, pešačiti dober kos poti, kar je zlasti v sedanjem deževnem vremenu vse prej kot prijetno.

Titofašistična klika je izročila jugoslovanske delavce bedi in lakoti

Mesečna plača delavca znaša od 3.500 do 4.500 din - Visoke cene življenjskih potrebščin Delavci morajo opraviti po 60 ur na mesec brezplačno - Tuberkuloza je razširjena zlasti v delavskih vrstah - Visoka umrljivost otrok - Samo 0,4% proračuna je namenjeno javnemu zdravstvu

2.

Z druge strani pa denarna vrednost dinarja stalno pada in s tem pada tudi finančna zmogljivost delavcev. Medtem ko naraščajo cene osnovnim življenjskim potrebščinam, se delavske in uradniške plače zmanjšujejo. Mesečni prejemki jugoslovanskega delavca znašajo povprečno od 3.500 do 4.500 din., medtem, ko stane kg kruha 27 din, kg bele moke 70 din., kg masla 500 din., kg sira od 400 do 500 din., kg krompirja 22 din. kg jabolk 60 din., liter mleka 27 din., moška srajca n. pr. od 1.600 do 2.400 din., ženska obleka slabe vrste 4.800 din., moški čevlji 8.000 din., ženski čevlji od 5.000 do 9.000 din., radioaparat 30.000 din., zakonska spalnica od 66.000 do 128.000 din., leseni otroški voziček 8.500 din., kolo 23.000 din., kopirni svinčnik 120 din., zavojček vžigalic 8 din., itd.

Zaradi takih razmer je težko govoriti o kakršni koli življenjski ravni jugoslovanskega delavskega razreda. Titovska klika je v praksi ukinila osem urni delavnik ter uvedla v delavnicah nevzdržen režim prisilnega dela. V mnogih delavnicah je uveden delovni čas, ki traja po 12-14 ur na dan. Tudi delavske norme so se znatno poslabšale. Vsak delavec mora opraviti po 60 ur na mesec popolnoma brezplačno v takoimenovanih «ljudskih gradiliščih», ki so jih titovci organizirali na ukaz svojih ameriških gospodarjev. V tovarnah in v podjetjih so bile uvedene sankcije proti delavcem in globe, s katerimi kaznujejo delavce, ki ne opravijo v celoti določenih norm. Prakticirajo tudi nezakonito pridrževanje mezd, kar še bolj upropašča že itak izmozgane in siromašne delavce. Take so življenjske razmere jugoslovanskih delavcev, razmere, ki se jih ne da primerjati niti s suženjsko dobo za časa turške ali hitlerjevske okupacije.

Suženjsko delo, lakota in beda povzročajo visoko umrljivost ljudstva, predvsem otrok. Danes zavzema Jugoslavija eno izmed prvih mest med vsemi državami sveta v pogledu umrljivosti otrok. To potrjujejo celo titovske statistike, ki nedvomno ne odgovarjajo v celoti resničnemu položaju. Na podlagi teh statistik umre 20,3% otrok, predno dopolnijo 16. leto. V industrijskih mestih je povprečno 60% otrok napadenih po tuberkulozi. Na tisoče otrok napadenih po trahomu oslepi. Delavci na noben način niso v stanu zdraviti svoje otroke. Zdravila so zelo draga.. Beda in lakota silita otroke na ceste. Danes računajo, da živi v Jugoslaviji okrog 100 tisoč otrok-brezdomcev. Kriminaliteta mladoletnikov je postala že množičen pojav.

Nič manj pretresljivi niso podatki, ki se nanašajo na bolezni odraslega prebivalstva. V mnogih tovarnah je do 70% delavcev tuberkuloznih. Od te bolezni pomre na leto nad 100.000 ljudi. V nekaterih deželah Jugoslavije, zlasti v Bosni so zelo razširjene spolne bolezni. Večina delavcev in uradnikov ne dobiva nobene zdravniške pomoči, niti najosnovnejše in to iz enostavnega razloga, ker primanjkuje zdravnikov. V nekaterih predelih Bosne pride v poštev po en zdravnik na vsakih 40 tisoč prebivalcev Tudi v najbolj zaostalih državah sveta je položaj relativno boljši nego v Jugoslaviji. V Turčiji pride v poštev po en zdravnik na vsakih 4.000, v Iranu na vsakih 11.000, v Pakistanu na vsakih 31.000 prebivalcev itd. Taki so torej sadovi Titove «skrbi» za ljudstvo.

Toda kljub vsemu temu titovska banda določa tri četrtine letnega proračuna za priprave napadalne vojne, za javno zdravstvo pa le 0,4% istega proračuna.

Mladi delavci in žene so v Jugoslaviji še posebno izkoriščani. Mladi delavci prejemajo za svoje delo zelo nizke plače; živijo v nehigienskih razmerah in v bedi. Pretepanje, nočno delo, globe, lakota in beda so na dnevnem redu. V podjetjih se na široki črti izkoriščajo otroci. Celo v premogovnikih in drugih rudokopih delajo otroci stari komaj 10-12 let. Po podatkih, ki jih je objavilo titovsko časopisje, je razvidno , da v Jugoslaviji 25% otrok ne obiskuje šol.

Sproščen militarizem in privede na novo napadalno vojno povzročajo mnogo težav delovnim ženam v Jugoslaviji. Militarizacija industrije in zmanjšanje civilne industrije sta povzročili množično brezposelnost, zlasti v vrstah žena. Žene neprestano odpuščajo s tovarn. Danes je zaposlenih v Jugoslaviji le 75% žena v primeru z letom 1949. Zaposlitev v tekstilni in prehrambeni industriji pa je še nižja. Od odpuščenih delavk je 64% mater in družinskih glavarjev.

Zločinska politika beograjskih fašističnih mogotcev izziva vedno večje sovraštvo in odpor delovnih množic Jugoslavije. Delavski razred krepi svojo borbo, tajne skupine domoljubov, ki se borijo proti titovskemu fašističnemu režimu, se vedno bolj množijo po vsej državi. Ustvarja se nova revolucionarna partija, resnična Komunistična partija Jugoslavije.

Osvobodilne sile Jugoslavije, združene v «Zvezi jugoslovanskih domoljubov za osvoboditev jugoslovanskih narodov izpod jarma fašistične klike Tita in Rankoviča in imperialističnega suženjstva», vedno bolj rastejo. Banda vohunov, izdajalcev in morilcev se bo kaj kmalu morala prepričati, da jugoslovansko ljudstvo ne pozna tarnanja in toženja nad lastno usodo. Bliža se ura, ko bo titovska banda morala podati obračun vseh svojih zločinov.

FRANTIŠEK KRAJCIR
član CK KP Češkoslovaške

(Članek je povzet po listu «Za trajen mir, za ljudsko demokracijo»)

Titovski režim degradira znanost

Titofašistični režim je s svojo protiljudsko politiko popolnoma degradiral znanost v Jugoslaviji. Od celokupnega letošnjega proračuna odpade 77% vojaškim in le 0,7% prosvetnim izdatkom.

O sedanjem stanju znanosti v Jugoslaviji piše celo asistent prirodoslovno - matematičnega instituta v Zagrebu Matijevič. Članek je bil objavljen v fašističnem listu «Vijesnik» od 22. junija t.l. Matijevič piše, da je znanstveno in pedagoško delo na univerzah v Jugoslaviji zaostalo za več desetletij. V mnogih panogah se sploh ne bavijo z znanstvenim preučevanjem. Učbenikov ni. Učbenike, ki so jih izdali ali jih pripravljajo, so spisali ljudje, ki nimajo vpogleda v sedanje znanstveno delo ali pa se z njim ne morejo baviti, ker nimajo znanstvene literature. Na institutih ni eksperimentatorjev, za katere niso predvidena nikaka sredstva. Številni asistenti in znanstveniki se morajo baviti z lastnimi malimi vsakdanjimi problemi, da se lahko preživljajo. Prav tako so tudi nameščenci zaostali za več desetletij. Titovska država ne daje fondov za praktične vaje. Studenti se morajo sami baviti s tem vprašanjem in morajo kolektivno zbirati denar, da lahko kupijo epuvrete, kemisko posodo, kemikalije in vse ostalo, kar je potrebno za vaje.

«Borba» je objavila članek, v katerem piše, da studenti prirodoslovnomatematičnega instituta v Beogradu delajo v laboratorijih, za katere se titovske univerzitetne oblasti sploh ne brigajo. Delajo v prostorih brez zraku, brez naprav. Sobe so pretesne. V eni taki sobi dela do 150 študentov. Zato mnogi od njih obolijo. V akademskem letu 1951-1952 od 250 študentov jih je v teh laboratorijih obolelo kar 210. In to pišejo sami titofašistični listi! Tito rajši skrbi za topove in puške kot pa za znanost in napredek.

V GORIŠKI **DELO** POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE "DELA" GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV. 24-36.

Kričijo z namenom da bi se «oprali»

Da so titofašisti že od prvih početkov njihovega gibanja znani kot patentirani in poklicni saboterji vsake pravične borbe za nacionalne, kulturne, gospodarske in socialne koristi zamejskih Slovencev, je že vsemu svetu znano. Kdor je le količkaj z zanimanjem sledil razvoju borb v Gorici, Tržiču in Trstu je lahko prišel do gori omenjenega zaključka. Z gnusom se spominjamo podle politike, ki so jo te nesrečne kreature vodile bodisi za časa osvobodilne borbe, zlasti pa po zmagi nad fašizmom. Da bi v čim večji meri razdvojili delavski razred zlasti v narodnostno mešanih predelih, so preplavili vse politične, kulturne in druge organizacije, v katerih so se lastili monopola, z najzagrizenejšim in mirnemu sožitju z drugo narodnostjo škodljivim šovinizmom. Da bi vrgli pesek v oči ljudem, so ustanovili razne organizacije, ki naj bi imele «internacionalistični» značaj in naj bi temeljile na «bratskih» načelih med Slovenci in Italijani. To je bilo zanje naravnost ugodno sredstvo, s katerim so do doglednega časa lahko skrivali svoje nizkotne načrte. Medtem pa so na vsej črti in z vsem zaletom uganjali demagogijo v najširšem merilu. Demagogija pa seveda še nikoli ni privedla do pozitivnih uspehov. Tudi titovci na Goriškem niso z njo popolnoma nič dosegli. Vse je ostalo tako, kakršno je bilo pred njihovim pojavom na političnem poprišču. Kvečjemu se je še kaj poslabšalo po zaslugi njihovega rovarjenja.

Ne bomo na tem mestu na široko razpravljali o teh vprašanjih, temveč se bomo omejili le na vprašanje, ki je zlasti za goriške Slovence zelo velike važnosti. To je vprašanje naše šole.

Od konca vojne dalje niso titovci prav nič napravili za to, da bi slovenska šola postala enakopravna italijanski; zato da bi vlada slovensko šolo uzakonila, kot to določa republiška ustava. Kljub temu pa se hvalijo, da so nesli v Rim neko spomenico in jo izročili najvišjim državnim predstavnikom. To je bilo vse. V letošnji volilni program za goriško občino pa so vključili postavko, da se bodo svetovalci DFS borili v goriškem mestnem svetu za uzakonitev slovenske šole. Kaj ima občina pri tem opravka, si v resnici ne moremo predstavljati. Zato pa je povsem jasno, da je bila ta postavka le zgolj volilna bilka, s katero naj bi ujeli nekaj naivnih slovenskih volivcev.

Prepričani smo, da bi rimski vladni voditelji vzeli v poštev spomenico DFS, ako bi jo količkaj podprli beograjski partnerji.

Toda Tito tega ni storil, kakor ni storil nikoli popolnoma nič za zaščito pravic Slovencev v Italiji in Trstu in to iz enostavnega razloga, ker se strinja z nacionalnim in vsestranskim zatiranjem Slovencev, zato, da čim laže zatira Italijane v istrskih obalnih mestih. Kdor v domači hiši ne pozna reda, tega ne more zahtevati v tuji hiši!

Za vprašanje dokončne ureditve slovenske šole v Italiji skrbijo italijanski parlamentarci, komunisti, socialisti in demokrati. Ti so predložili tudi zahtevo po uzakonitvi slovenske šole. Da bi titovci opravičili pred javnim mnenjem svojo pasivnost, se danes z vso silo zaganjajo proti njim. Pri tem pa gledajo na to, da bi že v prvem trenutku razbili vsako možnost dosega tako zaželene dokončne ureditve tega vprašanja. To delajo v svojstvu priznanih saboterjev vsake dobre pobude.

Slovenska in italijanska demokratična javnost z veliko pozornostjo zasleduje to vprašanje ter pozdravlja plemenito pobudo naših parlamentarcev v Rimu. Ta javnost bo parlamentarcem nudila tudi vso potrebno podporo.

Prepričani smo, da bo ta pobuda čimprej rodila zaželen uspeh. Pri tem pa se ne bo noben pošten demokrat in slovenski rodoljub niti vprašal, če je to titovskim kolovodjem po volji ali ne!

M. D.

Uspela stavka uslužbencev avtobusnega podjetja Ribi

Vodstvo podjetja ne spoštuje zakona o pravicah delavcev - Podjetje je treba municipalizirati

GORICA — V četrtek, 17. t. m. so uslužbenci avtoprevoznega podjetja «Ribi» stavkali 4 ure in sicer od 7. do 9 in od 19. do 21. ure. Stavkali so v znak protesta, ker vodstvo podjetja še ni sprejelo zahteve, naj se vključi osebje v kategorijo cestnih železnic. To določa tudi zakon št. 628 z dne 24. junija 1952. Ker je vodstvo doslej odločno zavračalo je spor privedel do stavke. Stavka je bila kompaktna in uspešna. Uslužbenci so nekaj ur pred pričetkom stavke nalepili ob mestnih postajališčih opozorilne lepake tako, da so bili meščani, ki se poslužujejo avtobusov, pravočasno obveščeni o stavki in niso zaman čakali avtobusov v določenih urah. To je vsekakor pohvale vredno dejanje. V nasprotnem primeru bi bili prizadeti zlasti delavci in dijaki, ki morajo biti točno ob določeni uri na delu, odnosno v šoli.

Stavka uslužbencev avtoprevoznega podjetja Ribi nam je potrdila, kako prav so imeli komunisti in socialisti, ki so vključili v svoj volilni program municipalizacijo mestnih avtobusnih zvez. Če bi se to zgodilo, potem bi bili uslužbenci enostavno uvrščeni v tisto vrsto, kot to določa zakon št. 628.

Nedopustno je, da se lasti monopola nad mestno avtoprevozniško službo zasebno podjetje, ki temelji na trgovski, odnosno špekulativni podlagi. Prav tako je nedopustno, da to podjetje dela po svoji volji in se ne pokorava niti zakonu. Že to bi moralo biti dovolj za to, da posežejo vmes višje oblasti.

Vedeti moramo, da omenjeno podjetje dobiva od proste cone velike količine nafte po nizkih cenah. Kljub temu pa je v zadnjem času napravilo precej sprememb v linijah, ki povezujejo predmestja s središčem mesta. Za nekaj časa je celo enostavno ukinilo nekaj linij, a jih je moralo kasneje obnoviti zaradi odločnega pritiska prizadetih meščanov in okoličanov.

Avtobusov se poslužuje v glavnem revnejši sloj prebivalstva. Zato je bodisi s podražitvijo voženj, kakor tudi z ukinitvijo nekaterih linij in z dejanji, ki so privedla do zadnje stavke, prizadeta velika večina prebivalstva. Prav zato pa bo treba o tem vprašanju spregovoriti tudi v občinskem svetu, kjer bo treba vzeti v poštev našo zahtevo po municipalizaciji podjetja.

Urnik avtobusov za Pevmo

Ob delavnikih: Odhod iz glavne Postaje v Gorici: ob 7,15, - 8 - 9,15 - 11 - 12,30 - 13,55 - 17,30 - 18,30. Odhod iz Pevme: ob 7,40 - 8,45 - 10 - 12 - 13,10 - 14,40 - 18 - 19.

Ob nedeljah in praznikih Odhod iz postaje v Gorici: ob 14 - 15 - 16 - 17,30 - 18,30 - 19,30. Odhod iz Pevme: ob 14,30 - 15,30 - 16,30 - 18 - 19 - 20.

„Manjšina" se lasti občinskih uprav

Zahtevajmo spoštovanje republiške ustave

Posoška federacija KPI je te dni objavila poseben lepak, v katerem razgalja sleparijo, katere se poslužujejo demokristjani za to, da se drže na oblasti. Demokristjani hočejo zadušiti sadove demokratičnih volitev. Pri tem jim pomagajo socialdemokrati in republikanci. Tako-le nadalje navaja omenjeni lepak:

«14. decembra t. l. je Democrazia Cristiana v Gorici dobila 9.527 glasov ter 26 svetovalcev v občinskem svetu; vse ostale stranke pa so prejele skupno 13.132 glasov in le 14 svetovalcev. V Tržiču pa je Democrazia Cristiana povezana z republikanci dobila 6.527 glasov in 20 svetovalcev, vse ostale stranke ki so skupno prejele 7.356 pa le 10 svetovalcev v občinskem svetu.

Volilni zakon, ki ga hočejo vsiliti parlamentu demokristjani, bi ponovil isto tudi na prihodnjih političnih volitvah, ki bodo spomladi.»

Nato lepak poziva socialdemokrate in republikance, naj preprečijo, da bi poslanci, ki so jih izvolili v parlament podprli zahtevo demokristjanov. Na koncu pa poziva vse prebivalstvo, naj zahteva spoštovanje republiške ustave, ki je temeljnega pomena za enotnost države.

Lepak je važen prav tako za Italijane kot za nas Slovence. Borba za spoštovanje državne ustave, ki jamči pravice manjšin je važna predvsem za nas Slovence. S potlačenjem ustave bi bile popolnoma uničene vse naše pridobitve; v državi pa bi bil vzpostavljen klerikalni fašistični režim. Prav zato bodo stali goriški Slovenci vedno na strani tistih, ki zahtevajo spoštovanje ustave.

Za vsakogar nekaj ...

POSTREŽBA PA TAKA...

«Natakar! Prinesite mi drugo vrsto gob in še one mačko.»

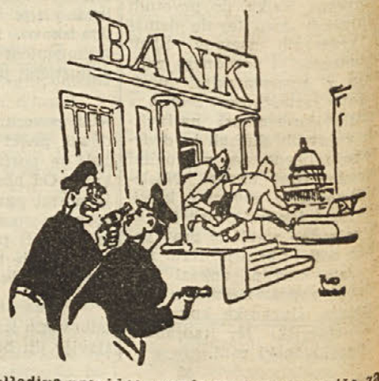

«Bodiva previdna, morda so to kake priče za protikomunistične procese.»
(«National Guardian» - New York)

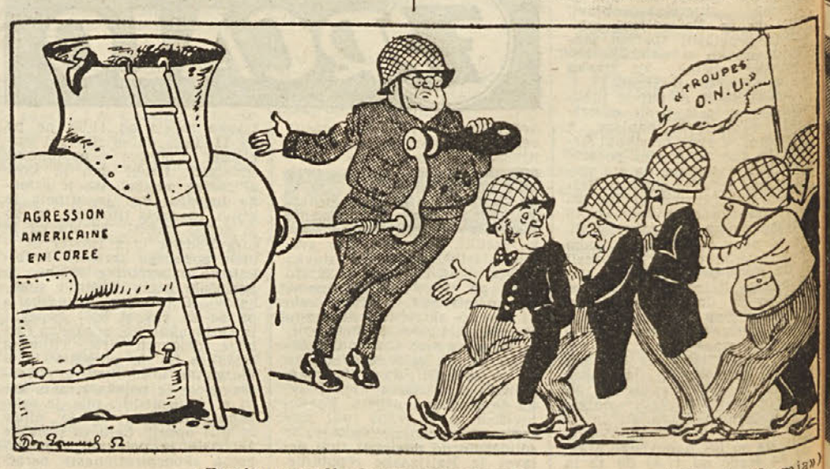

«Prosim gospodje, kar izvolite naprej!» («Novoje Vremja»)

VU PRIPRAVLJA PRORAČUN ZA LETO 1953.

Upoštevati je treba predvsem najnujnejše potrebe prebivalstva

Te dni je v teku, oziroma bi morala biti, odobritev in dokončna ureditev enega izmed najvažnejših dejanj ZVU, kot pač vsake vlade, to je proračuna. V našem primeru gre za proračun come A za prvo četmesečje 1953. leta. V vseh deželah sveta se proračun razpravlja v parlamentih in vsi državljani imajo možnost vedeti kako se bo uporabil denar, ki so ga položili državi v obliki davkov in taks ter imajo možnost presojati delovanje poslancev in vlade.

V Trstu pa je zavezniška vojaška uprava, ki dela vse na svojo roko in ne polaga obračuna o svojem delu nikomur. Tudi zaradi tega prihaja še bolj do izraza umestnost predlogov. Vidalija, da se to upravo zamenja s civilno, ki naj jo imenuje OZN in ki bo na kak način odgovarjala pred prebivalstvom združenih con. Kar se tiče proračuna se je ZVU do sedaj omejila le na sklicanje tiskovne konference ob zaključku vsakega šestmesečja, kjer je podala le zelo sintetičen pregled proračuna za bodočo dobo. Kar se pa tiče priprave proračuna kot takega so lahko dale nasvete za njegovo sestavo le nekatere ustanove, ki jih je izbrala ZVU z zelo ozkim kriterijem. In še teh nasvetov se je ZVU držala, kolikor je pač sama hotela. Na vsak način pa so bili predstavniki delavcev pripadnikov Enotnih sindikatov vedno izključeni iz kroga «svetovalcev». Zaradi tega se lahko ugotavlja, da ZVU noče izvajati nikakih, niti malenkostnih sprememb, ki bi lahko vsaj deloma demokratizirale njene vojaške metode vladanja. Delavce se torej upošteva — in to še preveč — ko je treba plačevati davke, ko pa gre za odločanje o izdajanju tega denarja, takrat delavsko mnenje ne šteje popolnoma nič.

Kljub temu, oziroma prav zaradi tega zahteva ZVU, morajo delavci dvigniti svoj glas tudi glede proračuna, postaviti svoje zahteve ter pritiskati, da jih bodo oblasti tudi upoštevale.

Kakšne so danes lahko zahteve delavcev davkoplačevalcev v pogledu proračuna? Brez dvoma morajo biti v proračunu upoštevane njihove sedanje temeljne potrebe, ki jih je sicer mnogo, toda tri so nedvomno najbolj nujne in sicer: stanovanjske hiše, delo in skrbstvo.

Pred kratkim je tržaški občinski svet posvetil stanovanjskemu problemu dolgo in dokaj živahno razpravo, ki se je zaključila z resolucijo, katera je bila odobrena skoro od vseh svetovalcev, razen titopendentistov. Resolucija zahteva, da se za prihodnje šestmesečje nakaže 1 milijardo in 250 milijonov lir za gradnjo v tem obdobju 6-700 stanovanj in istega števila v nadaljnjih šestmesečjih in to za dobo 4 let, dokler s ene zgradi 5.000 stanovanj. Ta načrt je bil še izpopolnjen z drugim, ki ga je predložila komunistična skupina in je bil od strani večine tudi sprejet. Načrt predvideva gradnjo še drugih stanovanj od strani občine. Na ta način bi se veliko pripomoglo h končni rešitvi perečega in nujnega stanovanjskega problema. V resoluciji je postavljena obenem zahteva za nakazilo nadaljnjih 500 milijonov za postavitev neobhodno potrebnih naprav v novih hišah. Zahtevo občinskega sveta bi morali sestavljalci proračuna, to je mešana komisija funkcionarjev ZVU in rimske vlade tehtno preučiti in jo seveda tudi sprejeti.

Kar se tiče novih možnosti dela je znano, da so bile v prejšnjih proračunih nakazane vsote za gradnjo določene tonaže ladjevja v naših ladjedelnicah. Toda na žalost je tudi znano, da so se te nakazila postopoma nižala. Stanje naših ladjedelnic je še predobro znano: če ne bo novih naročil, je pričakovati v bližnji bodočnosti težke posledice kot množične odpuste z dela. Problem gradenj ladjevja je povezan s problemom prometa in pomorskih prog, ki so naši luki nujno potrebne. Tudi glede tega vprašanja se je razvila v občinskem svetu koristna diskusija, ki se je zaključila s skoro enotno resolucijo. Vzdržali so se namreč tudi tokrat občajni titopendentisti, ki so se pokazali kot poklicni saboterji interesov Trsta ter vneti zagovorniki interesov Tita, ki jih plačuje. Pri sestavljanju proračuna bodo morali merodajni krogi upoštevati tudi to resolucijo občinskega sveta.

Končno pride na vrsto problem skrbstva. Imamo 19.000 brezposelnih, 25.000 upokojencev in obenem veliko število meščanov, ki so potrebni pomoči, v kateri koli obliki, od SELAD-a do ECA. Mi smo sicer globoko prepričani, da obstajajo v Trstu možnosti za zaposlitev vseh meščanov in dostojno preskrbo starih delavcev. Seveda pod pogojem, da se ne ovira gospodarska dejavnost, izsiljuje z Marshallovim načrtom in prepoveduje svobodno trgovanje z vzhodom in zahodom. Na žalost pa obstajajo take omejitve in delavci se morajo predvsem boriti za njihovo odstranitev in istočasno za primerno skrbstvo potrebnejših, vse to dokler ne bodo obstajale možnosti svobodne gospodarske dejavnosti, ki nam bo omogočila, da se bomo lahko sami ukvarjali z našimi zadevami. Potrebno je torej, da se v proračunu nakažejo zadostne vsote za podpore brezposelnim, delo za SELAD ter skrbstvo za vse, ki so potrebni katere koli podpore.

Dr. FERDI ZIDAR

Pismo Križanom

Prejšnji torek so križki pevci prejeli diplomo s pohvalo, katero so si zaslužili na nedavnem nastopu v Neaplju. Kot je znano, je prireditev ob priliki kongresa C.G.I.L. organiziral Center za ljudsko umetnost in gledališče. Ta je ob priliki, ko je odposlal diplomo, naslovil pevcem tudi sledeče pismo:

«Dragi prijatelji, predvsem se vam zahvaljujemo v našem in v imenu CGIL za vaš nastop na veliki prireditvi. V Neaplju ste dokazali, kaj ste zmožni ustvarjati. Vaš nastop je navdušil izredno publiko: predstavnike delavcev iz vse Italije. Zato se danes po vsej Italiji govori o vas, predvsem o vašem lepem nastopu, ki lahko služi kot vzor ljudski ustvarjalnosti, ki se bori za obnovo ljudske kulture.

Z zadovoljstvom vam sporočamo, da je nacionalno razsodišče ocenilo vaš nastop ter mu dodelilo prvo nagrado, ki vsebuje poleg pohvalne diplome tudi nagrado v znesku 50.000 lir.

Sprejmite naše prisrčne pozdrave

ZIMSKA IDILA

TAJINSTVENO DELOVANJE KOMISARJEV V DELAVSKIH ZADRUGH

V interesu članov je da preneha sedanja uprava

Lahko bi prišlo do tega, da bi bili na glavni skupščini delegati iz cone B v večini, kar bi dovedlo do tega, da bi Delavske zadruge prišle v roke titovcem - Stanje poslovalnic v coni B

Kot posledica mirovne pogodbe so Delavske zadruge izgubile več desetin prodajaln v delu Primorske, ki je pripadel Jugoslaviji, pet pa jih je ostalo v coni B in jih upravljajo titovski upravitelji.

Stanje teh prodajaln ne dopušča nobenega dvoma glede odnošajev do Osrednjega ravnateljstva Delavskih zadrug. Te prodajalne so dejansko odtegnjene upravljanju Delavskih zadrug. In v resnici jih upravlja avtonomno ravnateljstvo, ki ima svoj sedež v coni B; blago dobivajo od jugoslovanskih oblasti, ga prodajajo po cenah, ki jih diktirajo te oblasti. Ni dovoljeno prenašati denar in dobiček iz onih prodajaln na glavno ravnateljstvo in obratno. V primerih odpusta izplačajo odpravnino nameščencem onih prodajaln za dobo službovanja do 15. septembra 1947. Delavske zadruge v Trstu, za leta službovanja po tej dobi pa avtonomno ravnateljstvo v coni B. To ravnateljstvo v coni B je podrejeno nadzorstvu komisarja Ferjančiča Ferdinanda, ki je bil na to mesto imenovan s strani jugoslovanskih oblasti.

Kot smo rekli, je izven dvoma, da Delavske zadruge ne razvijajo v coni B nobenega delovanja. Ločeno ravnateljstvo, ki so ga ustvarile jugoslovanske oblasti, vodi za svoj račun prodajalne, ki so bile last naših Delavskih zadrug, izrabljajoč pri tem ime Delavskih zadrug. V najboljšem primeru bi morale biti Delavske zadruge lastnik inventarja, premičnin, naprav in blaga, ki je obstajalo v trenutku postavitve ločenega vodstva za cono B.

Ravnanje komisarjev v pogledu teh prodajaln je nadvse nevarno. Zaradi dejstva, ker je gospod Ferjančič Ferdinand istočasno član Nadzorstvenega odbora v Trstu in komisar za prodajalne v coni B po volji jugoslovanskih oblasti te cone, oni smatrajo, da on izvršuje svojo funkcijo v imenu Delavskih zadrug v Trstu. Tu je treba iskati vzroka, zakaj so oni nasvetovali predsedniku sodišča, naj odredi tudi v Uradnem listu cone B objavo poziva članom glede ureditve dolžnosti do Delavskih zadrug soglasno z novimi zakonskimi predpisi. Druga posledica je, da smatrajo osebje prodajaln v coni B za pooblaščeno, da sprejema dopolnilne deleže članov v tej coni ter nove vpise. Končno so komisarji trdno odločeni, da izvedejo krajevne skupščine tudi za prodajalne cone B in so pripravljeni iti tja v ta namen.

Toda tudi ne glede na to, da dejansko in pravno stanje ne bi smelo dopuščati njim, da smatrajo onih pet prodajaln kot sestavni del Delavskih zadrug, to njihovo zadržanje omogoča titovcem ne samo, da objavljajo pozive članom v «Uradnem listu», marveč celo, da po lastni volji manevrirajo dopolnitev članarine in nove vpise, ne da bi ravnateljstvo v Trstu moglo osporavati zakonitost njihovega postopka. Z drugimi besedami, mi se ne bomo smeli čuditi, če bi se nekega lepega dne odkrilo, da je dopolnilo članarino vseh 5000 članov, ki so vpisani v coni B, in da je bilo sprejetih tisoče ali celo kakih deset tisoč novih članov. Na ta način bi lahko prišlo do tega, da bi bili na težko pričakovani glavni skupščini delegati iz cone B v večini in da bi Delavske zadruge prišle v roke titovcem.

Ta način gledanja komisarjev na prodajalne v coni B ne samo nasprotuje dejanskemu stanju, marveč prinaša s seboj tudi vse te velike nevarnosti za Delavske zadruge, zaradi katerih bi mogle pasti v roke najbolj zagrizenih sovražnikov delovnega ljudstva, to je titofašistov. Za takšno zadržanje in za nevarnosti, ki prete Delavskim zadrugam, pripisujemo mi in velik del aktivnih članov krivdo komisarjem, njihovemu pomanjkanju čuta odgovornosti, njihovi verjetni želji, da ne bi vznevoljili titovcev. Morda lahko rečemo, da se komisarji bolj kot za koristi Delavskih zadrug brigajo za to, da bi utrdili mirne in prisrčne odnošaje s titovci.

Zaradi tajinstvenosti, ki obdaja upravno življenje Delavskih zadrug in v prvi vrsti komisarjev, nismo v stanju ugotoviti, če se omenjene nevarnosti že uresničujejo, to je, če je že visoko število dopolnjenih deležev in novih članov v coni B. Toda eno stvar hočemo ugotoviti: v interesu vseh članov je, da čim prej preneha komisarska uprava, ki je tako naklonjena titovcem.

U. S.

Načrt nove Bukarešte

13. novembra je CK Delavske partije in ministrski svet Romunije odobril načrt o socialistični obnovi Bukarešte. Po tem načrtu bodo mesto popolnoma spremenili. Zasekane bodo velike in dolge cestemagistrale in urejeni bodo prostrani trgi. Število prebivalcev bo v 15-20 letih narastlo na 1.700.000 ljudi. Načrt že računa na to število prebivalcev. Prestolnica Romunije bo postala pristanišče. Po dograditvi kanala Bukarešt-Donava bodo lahko prispele v Bukarešto velike tovorne in potniške ladje. Da bi čim manj cest presekalo magistrale, je v načrtu gradnja velikanskih poslopij, ki bodo zavzemala 5-6 hektarjev zemljišča. Zgradili bodo tudi podzemsko železnico, ki se bo začela graditi januarja 1954.

* * *

GOSPODARSKI USPEHI NA BOLGARSKEM

Industrijska proizvodnja L.R. Bolgarije v tretjem tromesečju 1952 Ce bila za 17% višja v primeri s tretjim tromesečjem 1951. Žetev je bila končana v predvidenem roku prav posebno zaradi večje mehanizacije poljedelskih del. Mehanizacija poljedelstva je za 72% večja kot 1951.

LJUDSKI KOLEDAR SHPZ IN NJEGOVA PESTRA VSEBINA

Objavljamo članek našega sotrudnika o «Ljudskem koledarju SHPZ». Mislimo, da bi se o koledarju dalo veliko napisati. Zato pozivamo tovariše, naj iznesejo svoje kritične poglede, ki jih bomo rade volje objavili.

Ko je neka tovarišica sprožila zamisel, naj bi Slovensko-hrvatska prosvetna zveza izdala «Ljudski koledar za leto 1953», smo se začudeno spogledali.

Bali smo se, da nimamo dovolj moči zato, da bi se lotili težkega in resnega dela. Kaj kmalu pa smo se prepričali, da imamo dovolj moči, dovolj razumnikov, pravih ljudskih razumnikov, ki čakajo, da bi jim kdo dal možnost, da se razvijejo in uveljavijo. Morda je mnogo teh, ki so danes mnogo bolj navajeni krampa, kladiva, stroja ali štedilnika nego peresa, toda to nič ne de. S svojim delom so ti ljudje pokazali, da poleg svojega običajnega dela znajo prijeti v roko tudi pero. To so ljudje, razumniki novega tipa, ljudje, ki imajo pred seboj nov svet, novo življenje, novo bodočnost; ljudje, ki so poklicani, da napišejo nove strani naše zgodovine, ljudje, ki bodo poklicani, da zgradijo novo domovino in pripravijo sebi in svojim otrokom lepšo in srečnejšo bodočnost. Zato pa smo ponosni na te ljudi in na njih delo. Ponosni smo na njihovo prvo književno delo, na naš koledar.

Pred seboj imam «Ljudski koledar», ki je ravnokar dospel z Dunaja, kjer je bil natiskan. Ne vem, kje naj bi pričel z opisovanjem njegove vsebine, saj je tako pestra in tako zanimiva. Razen običajnega koledarskega dela je v njem še 59 različnih več ali manj izvirnih in zanimivih prispevkov, odnosno rubrik. V koledarskem delu najde bralec vse, kar ga zanima; od godovnih dni, krajevnih vremenskih prerovorov, ljudskih modrosti itd. pa do sejmov in zgodovinskih dnevov, med katerimi bo našel mnogo takih, katere na žalost drugi koledarji namerno opuščajo. Dvanajst mesečnih glav je opremljenih z izvirnimi slikami tržaškega akademskega slikarja Avgusta Černigoja, ki je znan po svoji svojstveni umetnosti. Motivi posameznih mesecev so vzeti iz življenja in dela Slovencev na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji, Reziji, Kanalski dolini in na Koroškem. Naslovno stran pa je izdelal slikar Nikolaj Lutohin. Poleg teh so v drugem delu knjige še 3 Černigojeve risbe, 8 satiričnih karikatur, 230 raznih slik, ilustracij in risb ter cela vrsta vinjet in narodnih motivov. Knjiga obsega 208 strani navadnega formata.

Del knjige zavzemajo članki političnega značaja. Stane Bidovec piše o obrambi naših narodnih pravic. V izčrpnem, njemu svojstvenem stilu piše o usodi 60.000 Slovencev, ki živijo v okviru avstrijske države, 60.000 Slovencev v Italiji in o Slovencih, ki živimo na Svobodnem tržaškem ozemlju. Rudi Blažič piše o borbi narodov za mir. Siškovič Karel je v svojem članku o STO v jedrnatih obrisih prikazal barantanje s STO. V svoj članek je upletel številne citate, ki še bolj bogatijo vsebino. Starejši tovariš je priobčil važen prispevek k zgodovini delavskega gibanja v Trstu. V njem piše med drugim o delavskih voditeljih Pittoniju, Olivi in Učekarju ter o zgodovinski splošni stavki, ki je bila v Trstu leta 1902. Alojz Markovič je priobčil nekaj iz življenja goriških Slovencev, o zatiranju kolonov v Brdih, za kar se niso titovci nikoli zavzeli, ter o borbi, ki jo vodi titovska Fronta proti delavskemu gibanju v tej deželi. U. Sajovitz pa objavlja prispevek o povezavi Trsta z naravnim zaledjem ter o razvoju prometa v tržaški luki v raznih dobah od leta 1712 do današnjih dni. Koroška je zastopana v koledarju z izčrpnim člankom, ki ga je napisal Andrej Haderlap, urednik lista «Slovenski borec», ki izhaja v Celovcu. Članek prikazuje, kako je Tito prodal koroške Slovence. Zelo zanimiv in vsebinsko bogat je članek o nabrežinskih kamnolomih, ki ga je napisal nabrežinski občinski svetovalec Albin Skrk. Beneški rojak Jože Trušnjak pa je priobčil krajši članek o življenju beneških Slovencev. Članek je napisan v tamkajšnjem narečju. Sindikalist Marij Gerbec pa je obogatil koledar s prispevkom, ki bo predvsem zanimal naše kmete, saj piše v njem o stanju kmetijstva v coni A STO.

Sledita članka o gradnji komunizma v ZSSR in o napredku v deželah ljudske demokracije. Jugoslovanski politični emigrant Majcen pa je priobčil članek o borbi jugoslovanskih narodov za osvoboditev izpod Titove tiranije.

Nadalje je Zora Košutova objavila črtico «Crna skala». Snov zanjo je zajela v planinah Rile v času osvobodilne vojne. Marija Cesarjeva pa se je predstavila s črtico pod naslovom: «Na veke prekleti!...» Tudi ona je zajela snov za svoje delo v času osvobodilne vojne. Dejanje se je odigralo nekje v Brkinih. Poleg omenjenih izvirnih del sta v knjigi priobčeni Prežihovo «Dobro jutro» in Mrzelova «Plantaža» Pisatelja Mrzela so že pred leti zaprli Titovi fašisti in se ne ve za njegovo usodo. V ta del bi spadali tudi «Za svobodo, za kruh» (partizanski spomini) Sonje A. in resnična zgodba o enem izmed 71 talcev, ki se je rešil izpod svinčenk nacistov na openskem strelišču, katero je napisala Marija Husu.

Zelo posrečen je del, v katerem razni avtorji objavljajo paberke iz «narodnega blaga». Venček je napisal «Par veselih iz starih Barkovelj», J. Košuta «Nekaj o čupah» in nekaj o naših ribičih, nadalje prispevki o Lučanju sv. Stefana v Boljuncu, o fantovski uri, o ricmanjskem uporu itd. Prisrčen je tudi otroški kotiček. Nadalje so v koledarju članki o glasbi, o sodobni umetnosti, o atomski energiji, itd. Prenadolgo bi se zavlekel ako bi hotel vse to podrobneje opisovati in oceniti, kar pa mi uredniški kolektiv «Dela» nikakor ne dovoljuje zaradi običajnega pomanjkanja prostora.

Kritika bi ne bila kritika, če ne bi v njej iznesli dobrih in slabih strani. Razporeditev posameznih člankov bi bila lahko načrtnejša. Bralca moti dejstvo, da so nekateri beletristični in politični prispevki pomešani med članke zgodovinskega ali poljudno znanstvenega značaja. Tudi članka o ženah in o mladini, Zafredov prispevek o glasbi in Pahorjev o umetnosti bi morala najti primernejše mesto. Važni naslovi, zlasti iz Gorice niso popolni, kar kaže, da je uredniški odbor polagal premalo pažnje na to vprašanje.

V koledarju pogrešamo rubriko o poštnih, brzojavnih in telefonskih pristojbinah; navodila o kolkovinah in podobno. Tudi telefonske številke podeželskih občin ne bi smele manjkati. Prav tako bi morali priobčiti seznam zdravnikov, njih naslove, zlasti pa telefonske številke. To bi nedvomno koristilo številnim bralcem.

Prvi poizkus je torej srečno uspel in se ga vsi upravičeno veselimo. Upajmo, da bomo prihodnje leto dobili še boljši, popolnejši in bogatejši koledar. Prav bi bilo, da bi uredniški odbor SHPZ že zdaj mislil na izdajo drugih knjig za odrasle in za mladino. Tudi to bi lahko dosegli. Moči imamo, treba je poiskati še sredstva in omogočiti izdaje.

MILIVOJ DOLANC

A. CERNIGOJ: RIBICI

LJUDSKI KOLEDAR SHPZ V RAZPRODAJI

V VSAKO SLOVENSKO HISO NAJ PRIDE «LJUDSKI KOLEDAR SHPZ», KI JE ZELO BOGATO OPREMLJEN Z ZANIMIVIMI ČLANKI, SLIKAMI, RAZPRAVAMI, LITERARNIMI PRISPEVKI.

NE POZABITE: V VSAKO SLOVENSKO HISO «LJUDSKI KOLEDAR SHPZ»!

Morana in Mitja, aktivista za časa osvobodilne borbe sta načela vprašanje, ki ga doslej še nismo dovolj obdelali, namreč, kako so titovci preprečevali širjenje osvobodilnega gibanja v Trstu in o vlogi, ki so jo igrali takrat titovski kolovodje.

Jelka Gerbec je v pregledni obliki prikazala delovanje ljudske prosvete v Trstu, Justo Košuta delo Ljudskega odra, Zora Košutova pa delovanje mladega rodu na polju dramatike.

* * *

PREJELI SMO...

Prejeli smo «Dijaški list literarne vaje» za december 1952.

Pogovor z bralci

Na željo številnih bralcev smo spremenili značaj rubrike vprašanj in odgovorov. Odslej dalje bomo odgovarjali na vsakovrstna vprašanja. Vsak lahko vpraša za morebitna pojasnila bodisi političnega, kulturnega, znanstvenega ali kakršnega koli drugega značaja. Ob tej priliki prosimo tiste bralce, ki že dolgo čakajo na odgovor, da nam oproste, ker ga doslej nismo mogli objaviti zaradi pomanjkanja prostora. V prihodnjih številkah bomo začeli odgovarjati vsem.

UREDNISTVO

M. V. Dolina: Mlada sem in nerodno mi je, ker mi pogostoma prihaja neprijeten vonj iz ust. Ne vem, če mi ta vonj prihaja iz grla ali iz zob. Rada bi vedela, kako se ga da odpraviti. Prosim, ali bi pisali kdaj tudi o tem.

Odgovor: *Ce imate zdrave zobe, vam prihaja slab vonj iz želodca. Zato morate paziti na prehrano. Morda uživate težko hrano, tako, ki jo vaš želodec težko prebavi. Svetujemo vam, da opustite čebulo ali česen. Zlasti večerja, naj bo lažja. Od časa do časa vzemite zjutraj, ko ste še tešči žlico bikarbonata ali pa žlico magnezije, ali angleške soli. Cez dan pa zgrizite večkrat olupek limone. Zobe si redno umivajte in uporabljajte dobro zobno kremo, tako ki vsebuje učinkovite razkuževalne snovi.*

T. S. Opčine: Kljub temu, da se smatram za «nevernega Tomaža», vendar skoroda verujem v praznoverje ali vraže. Pravijo, da, ako preteče cesto mačka, prinese nesrečo človeku. Prav tako pravijo, da prinese nesrečo srečanje z duhovnikom ali nuno ali celo s staro ženo. Koliko je resnice v tem?

Odgovor: *Lepo vas prosimo, bodite vendar pametni. Otresite se enkrat za vselej nesrečnega praznoverja. Ker v tej rubriki ne moremo obširneje odgovoriti, vam obljubljamo, da bomo v eni izmed prihodnjih številk objavili obširnejši članek o praznoverju.*

Življenje in delo v deželah socializma

KULTURA NA POLJSKEM

Pred vzpostavitvijo ljudskodemokratičnega režima je bilo na Poljskem 23,1% analfabetov, milijon otrok ni poseralo šol, bilo je le 1660 otroških vrtcev z 83.000 mesti samo 3% otrok je lahko končalo sedmi razred osnovne šole in v letu 1937-38 na 34 milijonov prebivalcev je bilo le 90.000 dijakov in 48.000 visokošolcev.

Po ustanovitvi ljudske republike so bili doseženi naslednji rezultati: 1951. je bil popolnoma odpravljen analfabetizem; načelo o šolski obveznosti se izvaja po vsej deželi; danes je 8500 otroških vrtcev, ki imajo 379.000 mest; uvedla se je sedemletka; v letu 1951-52 je bilo od 25 milijonov prebivalcev 586.300 dijakov in 134.300 visokošolcev, ki so posečali 3 visokih šol in univerzitetnih kultet; 65% visokošolcev je delavskega in kmečkega porekla; vsak mladinec, ki dobi diplomo, se takoj zaposli; l. 1955 bo na podeželju minimalno zastopljena osnovnošolska sedemletna izobrazba in v mestih in srednješolska izobrazba.

TELEVIZIJA NA POLJSKEM

Televizijski odsek pri inštitutu za prometne zveze je že pravil v pogon prvo preizkusno televizijsko postajo v Varšavi. Prve oddaje so se izvršile ob volitvah v poljski Sejm in ob manifestacijah za 35. obletnico Oktobrske revolucije. Te dni so se že začele redne oddaje. Pred koncem šestletnega načrta, t. j. pred 1955 bo začelo delovati v Varšavi stalno središče. Začela so se tudi dela za televizijsko postajo v Lodzu.

MEHANIZACIJA DELA V SOVJETSKIH RUDNIKIH

Direktive za petletni načrt 1951-1955 predvidevajo vedno širšo mehanizacijo dela v rudnikih ZSSR. Izvajanje te direktive se je začelo že pred časom. V rudniku «Novo-Mospino»« (Donbas) je bilo delo popolnoma mehanizirano. V kombinatu «Stalinugolj» je bilo mehaniziranih že 11 rudnikov, v katerih se roke rudarjev na noben način ne dotikajo premoga: od kopanja do nakladanja v vagone. Vse delo opravljajo stroji, ki jih vodijo rudarji. V rudniku štev. 3 podjetja «Krasnoarmejskugolj» je bil z uspehom preizkušen novi stroj za izkopavanje premoga, ki bo v mesecu dni sam izkopal 300 metrov rova.

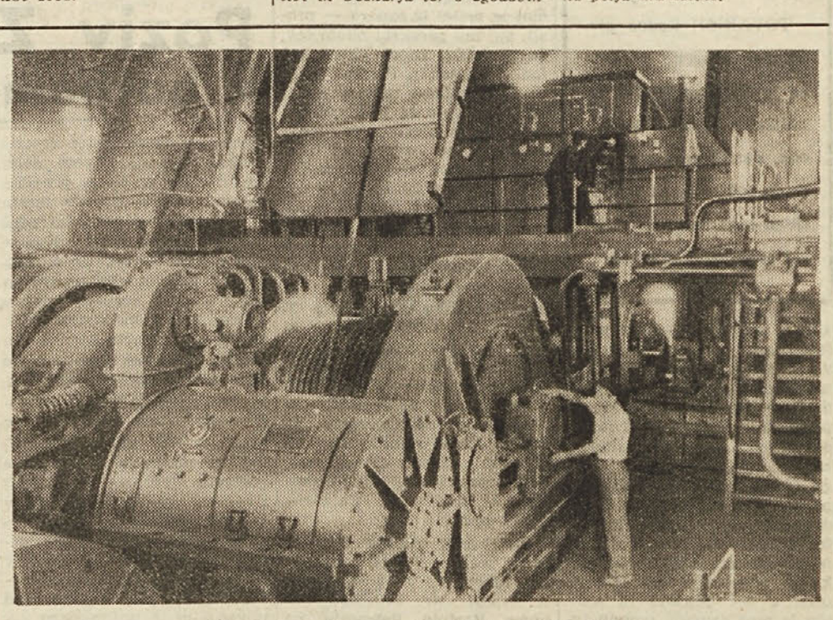

Mogočni stroji: ponos sovjetskih delovnih ljudi.

VESELO PRESENEČENJE ZA BOŽIČ

Janko Kersnik:

KMETSKA SMRT

1

Stani Planjavec je bil še trden mož, dasi je gospodaril že nad trideset let na svojem lepem, obširnem posestvu. Življenje njegovo je teklo, kakor teče pač veliki večini, da ne vsakemu kmetskemu gospodarju: v prvi mladosti «pol joka, pol smeha», potem v mladeniških letih doma dela toliko, kolikor je ravno treba; ob žegnanju in ob semanjih dneh malo več vina v glavo, ponoči pa malo vasovanja in malo tepeža; nato pride ženitev in svoje gospodarstvo in z njo in z njim vred — skrbi pa dela vedno več in več; kako nedeljo in praznik zvečer romata še polna steklenica in prazen kozarec iz roke v roko, pa čez noč je vse prespano, vse veselje, vse hripavo petje, vse zabavanje — in delo je zopet tu in skrb za pridelek in imetek. Tako pride starost in z njo želja po počitku. Sin je dorasel; suče se že v drugem oddelku tistega kolobarja, ki ga završe vsi gospodarji na Planjavi od rojstva do groba; sedaj ob žegnanju že pleše in daje za vino in tepel se je tudi že nekolikokrat; da tudi vasuje, to se razume samo ob sebi. Temu sinu torej se izbere nevesta, žena, stari pa leže počivat: najprej v kot za široko, vedno toplo peč, a potem skoraj skoraj venkaj v hladni vrtič okrog bližnje cerkvice svetega Marka.

Dejali smo, da je bil stari Planjavec še trden mož; zato mu ni hodilo na misel prepustiti posestvo kateremu izmed treh sinov ali pa, kakor se je bilo že zgodilo na Planjavi, vzeti zeta v hišo;; saj je imel tudi hčer, ki je bila že za možitev. Stari je hotel še sam delati in skrbeti, dokler je bilo kaj moči. Le nekaj ga je storilo včasih čemernega in zamišljenega; od mladosti že je imel bolezen, samo ob sebi ne nevarno in ponavljala se ni pogostoma, a varen ni bil nikoli ne doma ne v cerkvi; ne, ako je nakladal voz sena, vrhu njega stoječ, ne, ako je šel po ozki brvi, držeči čez bližnji potok. Bôžje ga je metalo, čeprav ne pogostokrat, ali kakor smo rekli, varen ni bil nikdar.

«Ubil se bom ali pa bom utonil!» je dejal včasih, toda navzlic temu je vendar mirno in ravnodušno hodil čez brv ali pa lezel na streho, kadar je bilo treba popravila. «Kakor mi je namenjeno!» se je tolažil potem s tistim fatalizmom, ki ga je toliko med kmetskim ljudstvom.

Bilo je jeseni, ko je stari Planjavec iznova — menda tretjič v dveh dnevih — ogledoval gola rebra na slamnati strehi svoje niše. «Prekrsti, zakrpati se morat!» je dejal, vzel s police pri oknu zakrivljeni nož, velel šinu Antonu, naj pripravi nekoliko škópnikov ržene slame, sam pa je šel gor v breg do meje, ki je obkrožala njivo in kjer je rastlo med robidovjem dokaj mladih belokožnih brez. Pod grmovjem, prav na rumenem laporju, je slonelo mnogo suhe praproti. Te je starec nabral, malo zmel, jo vložil v nizko kotlino kraj njive, nanjo pa vrgel nekoliko suhe jelkovine in smrečja, nalomljenega gori više v meji, ter praprotino vžgal. Skoraj je plapolal ogenj iz kupa, ki je nanj Planjavec še venomer nalagal goriva, in gost, bel dim se je iz pokajočega smrečja valil v dolino. Zdaj je starec vzel nož ter rezal brezovino, trebil posamezne šibe in jih metal na kup kraj ognja. Ko je videl, da jih bo dovolj, je jemal zopet vsako posebej s kupa, jo držal nad plamenom in vil v trto; saj je bil sam vse za svoj dom: oratar, tesar, kolar in krovec. Nocoj je hotel luknje v strehi prekriti in zato je potreboval brezovih trt, da priveže slamo ob prekle.

Bil je že malone pri kraju s trtami; ozrl se je dol proti domačiji, je li Anton tudi pripravil škopo; nagnil se je preko plamena in z desnico trdo zavil brezovo šibo okoli roke. Kar mu je zašumelo v glavi. «A-a-a-a-h,» je zajeclja in se po prirojenem nagnu porinil stran od ognja; a stal je v gorenjem bregu in se opotekel zopet nazaj.

Bôžje ga je vrglo. Pal je z obrazom naprej, telo malo v stran na desno držeč, roke pa pomolivši predse. Obe roki sta prišli v plamen, v žerjavico, a on ničesar ni čutil in, da bi tudi bil, moči ni imel več, potegniti jih nazaj. Krč je bil prehud in izgubil je zavest.

Vtem se je sin Antón, ko je bil ravno privlekel slamo pod kap, ozrl proti meji in videl, kako je oče padel. Glasno kričeč je tekel gor, za njim še sestra in dekla in potegnili so očeta iz ognja. Tudi hlapec je pritekel, drugih sinov ni bilo doma, in prenesli so starca v hišo na posteljo. Mati Planjavka je hotela pomagati, ali poslabelo ji je. Sedaj je svetoval eden to, drugi to, toda roké so bile tako opečene, da si jih ni upal nihče prijeti.

«Kislega zelja in ajdove moke dajte okoli!» je svetoval hlapec. V sili je vsak svet dober. Storili so tako, močili starcu glavo in skoraj se je zopet zavedel. A sedaj je tulil od groznih bolečin.

Poslali so po duhovnika in po ranocelnika. Prvi je bil prišel prej, potem drugi. Starec ni mogel več vpiti, postajal je brezčuten. Spovedal se je in, ko ga je ranocelnik za silo obvezal, kakor je pač znal, je ležal mirno vznak in le včasih, ko so bile bolečine neznosne, se mu je izvil prav hripav «uh-uh-uh» iz prsi.

Ranocelnik je odhajajoč postál malo na stopnicah pred vežó in Anton mu je odštel plačilo. «Ne vem, bo li kaj z očetom ali ne! Umrli bodo skoraj gotovo!» je menil zdravnik in potegnil rameni kvišku. Hči je na glas zajokala, sin Anton pa ni spremenil lica niti zinil besede.

(Konec prihodnjič)

TU PA TAM...

TITOV «SOCIALIZEM» RES LEPO «NAPREDUJE» — *Kdo se drzne trditi, da v Jugoslaviji in coni B ni «blagostanja»? Poglejte n.pr. slovenski «Piccolo», in njegovega bratca «Corriere», ki že par tednov objavljata velike oglase o raznih silvestrovanjih, kot n. pr. v Opatiji in v Palace hotelu v Portorožu. Vprašanje je seveda, koliko delavcev in kmetov si lahko privošči tak «špas», ko pa je že vsemu svetu znano, da ne zaslužijo niti za tobak in sol. Toda titovce to prav nič ne moti, poglavitno je, da se dela s tem reklama redkim bralcem, ki morda še verjamejo, da je v Jugoslaviji vsega v izobilju. Drugače si razsoden človek pač ne more tolmačiti oglasov, ki jih prinaša «Primorski». Komu naj služijo, menda vendar ne tistim par starim ženicam, ki ga še berejo? Zato smo mnenja, da bi taki oglasi bolj «pašali» v «Giornale di Trieste» in «Ultime Notizie». Nič zato če jih bodo čitali razni «iredentisti», glavno je, da so petični in da prinesejo onstran meje čim več cvenka. Če bi bili oglasi v angleščini, bi bil pa uspeh še večji.*

V ŽIVO JIH JE ZADELO — *Titofašistične rilce je nedvomno zadelo v živo, ko smo jim v zvezi z razvojem nabrežinskih dogodkov servirali obisk Wintertona v Postojni in Zemljaka pri Wintertonu. Zakrulili so kot prašič pod mesarskim nožem in za to priliko povlekli iz «šofite» svojega Mihca in Jakca. Kljub «globokoumnemu modrovanju», ki ni vredno niti najbolj skisanega «vica» starega Cecchelina, pa niso niti z eno samo besedo demantirali tega, kar je pisalo «Delo». Dejstva so pač dejstva, in ta so včasih zelo trdovratna. Vsi Mihci in Jakci prav nič ne zaležejo.*

SAJ JE DOKAZAL PETRONIO SAM — *O procesu, ki ga je sprožil titovski «sindikalist» Bortolo Petronio proti «Unità Operaia» piše slov. «Piccolo», da je hotel odg. urednik tov. Calabria «dokazovati svoje trditve na čisto kominformističen način» in da «je Petronio vse po vrsti izpodbil.» Kaj pa njegova izjava, da je res pisal pismo fašističnemu prefektu Tiengu in da je v peči vložil prošnjo za pomilostitev? O teh izjavah «Piccolo» niti ne zine. Mislimo, da so te izjave dovolj značilne in da ni treba nobenih drugih «izpodbijanj».*

OBČ. SEJA V MILJAH

Neutemeljene kritike opozicije

V četrtek zvečer se je nadaljevala v miljskem občinskem svetu diskusija o novi ureditvi občinskega prevozniškega podjetja. Že na prejšnji seji je opozicija privlekla na dan razne svoje pomisleke in kritike, ki so se izkazale kot popolnoma neutemeljene.

V četrtek je posegel v diskusijo tudi demokristjanski svetovalec Marin, ki je iznesel nekaj sličnih kritik. V odgovoru mu je vodja naše skupine tov. Postogna konkretno dokazal, da so vse kritike neutemeljene, posebno še, ker se opirajo na povsem neodgovarjajoče podatke. Dejstvo je, da je pri vseh pogajanjih med tržaško in miljsko občino kakor tudi med ACEGAT in ACNO sodelovala vedno tudi opozicija, ki že iz tega razloga prav dobro pozna ves problem. Ne smemo pozabiti, da je pri postavitvi filobusne proge za Milje odločala VU, ki po drugi strani ne bi dala prav nobene subvencije za vzdrževanje potniškega prometa z miljskim parnikom. Miljska uprava pa nima potrebnih denarnih sredstev, da bi lahko krila ta primanjkljaj. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da je filobusna zveza, kljub očividnim pomanjkljivostim vendar le koristna za vso občino.

V zaključku je občinski svet odobril sklep ožjega odbora glede nove ureditve ACNE in to z nekaterimi popravki ki jih je predlagala opozicija. Pri glasovanju se je vzdržalo 5 svetovalcev (4 demokristjani in 1 republikanec).

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

NAŠE LJUDSTVO JE STRNJENO okrog svojih partizanskih sil

Proslava obletnice "Fontanotove" brigade pri Sv. Barbari - Prisotnost Sassa, Vannija in Fontanota
Govora dosledne antifašistične borke Marine in Vannija, komisarja divizije "Natisone"

V nedeljo je bilo zelo živo in razgibano pri Sv. Barbari, ki je v svoj gostoljubni, lepi in prostorni ljudski dom sprejela veliko množico demokratov, Slovencev in Italijanov iz miljskih hribov, Milj in Trsta. Že od daleč so udeleženci opazili nad zgradbo ljudskega doma dve rdeči zastavi, ki sta označnjali, da je v mali, zavedni miljski vasi praznik. Že v zgodnjih popoldanskih urah so imeli avtobusi občinskega prevoznega podjetja obilo dela za prevažanje številnih ljudi k Sv. Barbari, saj ni bilo človeka, ki bi hotel zamuditi priliko, da se udeleži partizanskega praznika, da se strne okrog svojih najboljših sinov, da izkaže svojo veliko ljubezen do junakov, ki so toliko doprinesli k zmagi nad nacifašizmom.

Sv. Barbara je bila prav zato praznično razpoložena. In dvorana ljudskega doma ni mogla sprejeti toliko ljudi, ki so rinili vanjo, da prisostvujejo proslavi 8. obletnice Fontanotove brigade. Zato so se številni udeleženci morali zadovoljiti, da so sledili poteku proslave preko zvočnikov in v ostalih prostorih doma.

Pred uradnim začetkom proslave je več kulturnih skupin izvedlo lepe, dobro podane kulturne točke. Nastopili so solisti Kraljiča, ki so odpeli nekaj opernih komadov, požrtvovalni člani godbe Rinaldi, ki so odigrali nekaj bojnih in partizanskih himn, mešani zbori iz Milj, Čampor in Elerjev ter balet pridnih podlonjerskih deklet.

Veliko navdušenje so vzbudili predstavniki odporniškega gibanja iz Vidma in Tržiča, ki so se udeležili proslave. Burno pozdravljeni so stopili v dvorano komandant Sasso in komisar Vanni divizije «Natisone», Vinicio Fontanot, brat padlih junakov, katerih ime je prevzela garibaldinska brigada Fontanot. Prisotni so bili tudi komisar Fontanotove brigade Orfeo Vigna, drugi borci te brigade in številni partizani slovenskih in italijanskih oddelkov. Med drugimi se je udeležila proslave partizanka iz Bologne Lelli. Na predsedstvo so bili poklicani poleg zgoraj omenjenih tovarišev tudi antifašistični voditelji Marija Bernetič, Jaksetich, Postogna. Na odru so bile zastave partizanov, preganjancev, internirancev in bojni zastavi divizije «Natisone» in «Trieste», na katerih so bili v zvezdah označeni padli borci.

Na nedeljski proslavi obletnice brigade «Fontanot» je govorila partizanska borka tov. Marina

Proslavo je otvoril Mario Depangher, ki je proslavil tov. Stalina, kot največjega borca proti fašizmu in za mir in podal besedo tov. Berneticevi. Tov. Marina je orisala pomen borbe proti fašizmu, vodilno vlogo Komunistične partije in njen doprinos v krvi in energijah. Z žgočimi besedami je karakterizirala titovski fašizem in njegove zločine. Da gre za fašizem, nam dokazujejo njegov nacionalizem, njegovi zločini že za časa NOB, njegov terorizem, ki se je pokazal prav v tem času v primeru Ondine Elerjeve, njegova demagogija v zvezi z nabrežinskimi dogodki, ob katerih je vodil le papirnato in lažnivo akcijo, medtem ko je prav KP bila edina sila, ki je konkretno in dosledno stopila v boj zoper krivice okupacijskih oblasti.

Tov. Vanni je prinesel pozdrave so prinesli tudi komandant Sasso, tov. Lelli, tajnik ANPI iz Tržiča. Uradni del manifestacije je zaključil tov. Depangher. Praznik pa se je ob ljudskem navdušenju nadaljeval do pozne ure.

Tov. Vanni, komisar divizije «Natisone»

zdrave furlanskih partizanov, ki z zaupanjem gledajo v našo borbo. Ko se proslavlja ustanovitev Fontanotove brigade, se proslavljajo težki, a junaški dnevi ko so naši ljudje pokazali pogum in vztrajnost. Tak pogum in vztrajnost moramo imeti tudi danes za to, da lahko rešimo mir, svobodo in demokracijo.

Urnik poštnih uradov

Ob priliki božičnih in novoletnih praznikov velja za poštne urade naslednji urnik:

V četrtek 25. t. m. velja za vse urade brez izjeme praznično urnik. V *petek 26. t. m.* bodo izvršni poštni uradi in podružnice odprti samo dopoldne in to za sprejemanje pošte, brzojavk, dostavljanje pisem in paketov. Izključeno je denarno poslovanje. V *četrtek 1. januarja* velja za vse urade brez izjeme praznično urnik. Na glavni pošti pa bodo sprejemali brzojavke z neprekinjenim urnikom.

NA TRŽAŠKI OBČINSKI SEJI

Enoten protest proti brezbrižnosti Vojaške uprave

VU noče poskrbeti za 12 družin iz ul. Rigutti - Intervencije naših svetovalcev za Škedenj, Staro mesto in opensko šolo

Na torkovi seji je tržaški obč svet razpravljal med drugim tudi o perečem vprašanju brezdomcev, ki se je še poostrilo zaradi izselitve 12 družin iz napol porušene in od burje poškodovane hiše v ul. Rigutti. Dejstvo je, da se je moralo izseliti iz stare stavbe 12 družin, ki so bile v stalni nevarnosti zaradi poškodb, povzročenih od burje. Toda VU se ni niti najmanj pobrigala, da bi jim preskrbela vsaj začasno zatočišče, kljub temu da ima na razpolago precej praznih stavb in prostorov. Ta naravnost nečloveški cinizem odgovornih oblasti je imel svoj odmev celo v vrstah svetovalcev večine in župana. To nam še najbolj potrjuje enoten protest, ki je bil izglasovan na tej občinski seji in ga bo občina poslala VU.

Seja se je začela z vrsto vprašanj in pritožb, ki so jih iznesli predvsem naši svetovalci. Tov. **Weissova** je prikazala stanje v šoli v ul. Istria, kjer so v teku popravila in se mora zaradi tega pouk omejevati. Nadalje je priporočala, naj bi revnejši otroci prejemali šolsko refekcijo tudi med počitnicami. Ponovno je obenem postavila zahtevo žena Starega mesta za gradnjo občinske pralnice. Merodajni odbornik je zagotovil naši svetovalki, da bodo glavna popravila v šolski stavbi dokončana v teku počitnic.

Tov. **Gombač** je iznesel pereče vprašanje šolske stavbe na Opčinah, ki še zdaleka ne zadostuje naraščajočim potrebam vasi. V osnovno šolo zahaja namreč 173 slovenskih in 168 italijanskih otrok. K temu številu je treba še dodati učence dveletnega trgovskega tečaja ter 200 otrok, ki zahajajo v otroški vrtec. Naš svetovalec je predočil tudi potrebe Škednja, kjer bi bilo treba postaviti javno kopališče in pralnico. Odbornik je priznal utemeljenost pritožbe glede šole na Opčinah ter izjavil, da bo občina poskrbela, kot prvo, za ureditev temkajšnjega otroškega vrtca. Kar se pa tiče potreb Škednja je zopet iznesel problem primanjkovanja denarnih sredstev.

Tov. **Teiner**, ki je še na zadnji seji kritiziral imenovanje inž. Brunnerja za predstavnika Trsta v komisijo za pomorstvo, je tokrat predložil zadevno interpelacijo, kar seveda ni bilo po volji županu in večini. Tov. Teiner je ponovno poudaril, da je dr. Brunner lahko kompetenten o kmetijskih problemih, dočim nima nikakih tehničnih sposobnosti v zvezi s pomorstvom. Zaradi tega bi bili morali imenovati v to komisijo osebo, ki je v tej stvari tudi v resnici kompetentna in takih v našem mestu gotovo ne primanjkuje.

Svetovalci so razpravljali o ureditvi občinskih kopališč in urniku ter o prodaji določenih potrebščin v mirodilnicah in trgovinah jestvin. Med raznimi vprašanji upravnega značaja je svetovalec Del Conte sprožil tudi vprašanje avtobusne proge Trg Oberdan-Rumena hiša, ki je še vedno v rokah privatnega podjetnika. Zahteval je, naj progo prevzame občinsko podjetje ACEGAT. To zahtevo so postavili naši svetovalci še v prejšnjem občinskem svetu in jo tudi večkrat obnovili.

Pred zaključkom seje je občinski svet odobril več sklepov upravnega značaja ter imenoval pregledovalce občinskih proračunov. Izvoljeni so bili naš svetovalec tov. **Gombač** ter svetovalci Gregoretti, Morpurgo, Harabaglia in Paladin.

Za teden dni

Sreda, 24. - Hermina
Četrtek, 25. - Božič
Petek, 26. - Stefan.
Sobota, 27 - Janez Ev.
Nedelja, 28 - Tepežni dan
Ponedeljek, 29. - Tomaž
Torek, 30. - Evgenija

ZGODOVINSKI DNEVNIK
22. 1914 je bil ustreljen heroj Ljubo Sercer.
25. 1943 je bil ustanovljen IX. Korpus NOV.
29. 1922 ustanovitev ZSSR.

RADIO ODDAJE

TRST II.
Val. dol. 306,1

SREDA: 19.15 Božične pesmi in motivi - 20. Božična oddaja - 21. Schubert: Simfonija št. 8. - 22.52 Slovenske božične pesmi.

ČETRTEK: 10. Koncert Northstaffordsirskega polka - 13. Božična voščila - nato Glasba po željah - 15. Božični motivi - 15.30 Humperdinck: JANKO IN METKA, opera v 3 dejanjih - 19. Koncert violinista Igorja Ozima - 20. Slovenski zbori - 21. Radijski oder - Leskovec: VERA IN NEVERA, drama v 3 dejanjih.

PETEK: 9.30 Slovenski motivi - 13. Glasba po željah - 16. Oddaja za najmlajše - Kunčič: TRIGLAVSKA ROŽA - 18. Leoncavallo: GLUMAČI, opera v 2 dej. - 21.30 Beethoven: Simfonija št. 9.

SOBOTA: 13. Glasba po željah - 19. Pogovor z ženo - nato Priljubljene melodije.

NEDELJA: 9. Kmetijska oddaja - 11.30 Oddaja za najmlajše - 12.15 Od melodije do melodije - 13. Glasba po željah - 18.10 Parada evropskih godb - 19. Iz filmskega sveta - 21.30 Izbrana lirika - 21.40 Bellini: «Norma», 1. dejanje.

Ponedeljek: 19. Mamica pripoveduje - 21. Književnost in umetnost - 21.45 Bellini: «Norma», 2. dejanje.

TOREK: 13. Glasba po željah - 19. Kraji in ljudje - 21. Dramatizirana povest - HERBERJEV NACRT - 22. Brahms: Simfonija št. 4.

* * *

RADIO BUDIMPEŠTA
V slovenščini: na valovni dolžini 253 m od 7.15 - 7.35, 18.25 - 18.40, 23.40 - 24. ure. Ob nedeljah od 7.30 do 8. ure na valovni dolžini 253 m.

* * *

RADIO SVOBODNA JUGOSLAVIJA
V slovenščini vsak dan od 19. do 19.30 ure na valovni dolžini 43.56 in 47.76.

Prva seja Glavnega sveta ZDŽ

Te dni se je prvič sestal Glavni svet Zveze demokratičnih žena, ki je bil izvoljen na zadnjem kongresu. V novi izvršni odbor so žene izvolile izvoje srede 16 članic. Za predsednico ZDŽ je bila ponovno in enoglasno izvoljena Marija Casali-Karleta, za podpredsednici pa Slava Čebulec-Katra in Sabina Benedetti.

Na sestanku je Glavni svet odobril poročilo Marije Casali o bodočem delovanju ženske organizacije.

Odobren je bil tudi sklep da pošlje ZDŽ Trumanu pismo z zahtevo osvoboditve zakoncev Rosenberg.

Zveza demokratičnih žena je poslala obenem pismo solidarnosti nabrežinskemu občinskemu svetu, s katerim se pridružuje protestu proti vojaškim in civilnim oblastem, ki so sprožile protislovensko gonjo zaradi dvojezičnih napisov.

RAZSODBA MU NE BO DVIGNILA UGLEDA

TITOVEC BORTOLO PETRONIO je tožil "Unità Operaia"

Odgovorni urednik tov. Calabria obsojen pogojno na plačilo globe - Kaj je priznal na procesu Petronio - O njegovi osebnosti so pisali tudi drugi listi

V petek je bila pred tržaškim sodiščem razprava proti tov. Arturu Calabriji, odgovornemu uredniku glasila ES «Unità Operaia». Zaradi obrekovanja potom tiska ga je tožil titofašist Bortolo Petronio, glavna figura titovskih fantomskih sindikatov, ki se je kar nenadoma čutil «užaljenega» zaradi nekega polemičnega članka, ki ga je objavilo sindikalno glasilo. Dejstvo pa je, da je «Unità Operaia» pisala o titovcu Bortolu Petroniu le to, kar so že večkrat pisali tudi drugi listi.

Na razpravi, ki se je začela zjutraj, je skušal predsednik sodišča doseči poravnavo, kar pa je bilo povsem nemogoče, ker je postavil titovski «sindikalist» povsem absurdne predloge. Zaradi tega se je razprava nadaljevala popoldne. Posebno značilno je tudi dejstvo, da se je Petronio na vprašanje predsednika sodišča, ali dovoli obtožencu dokazni postopek, zelo obotavljal in ni dal jasnega odgovora. Njegov odvetnik pa se je takoj uprl vsakemu dokaznemu postopku, kar je še bolj značilno. Tov. Calabria je bil namreč pripravljen dokazati resnico o tem, kar je pisal z več pričami in sodišču je med drugimi omenil tudi tov. poslanca Giordana Pratolonga, ki je bil za časa fašizma v peči skupno s Petroniejem. Cim je titovski prvak slišal to ime, je postal rdeč kot kuhan rak. Sodišče je nato odbilo dokazni postopek.

Tov. Calabria je na procesu obrazložil svoje stališče. Dejansko se je «Unità Operaia» izrazila napram Petroniju s tistimi nazivi, ki so jih za označevanje njegove osebnosti uporabljali neštetokrat tudi drugi časopisi. Dejstvo je, da Petronio ni nikdar najmanj reagiral, ker bi moral pač v takratnih okoliščinah dovoliti dokarni postopek, da se izkaže resnica.

Odv. Uglessich, ki je branil tov. Calabrio, je stavil Petroniju nekaj vprašanj. Tako je Bortolo Petronio priznal, da je pisal pismo fašističnemu prefektu Tiengu, katerega je — čim je prišel iz zapora — prosil, naj mu preskrbi odobritev, da se lahko zopet vkrca kot ladijski natakar. Priznal je tudi, da je za časa zaporne kazni vložil prošnjo za pomilostitev. Že samo ta njegova priznanja dovolj jasno osvetljujejo njegovo figuro. Saj je dobro znano, da pod fašizmom za komuniste ni bilo nobene možnosti zaposlitve, kot je tudi znano, da komunisti niso prosjačili milosti.

Sodišče je obsodilo odgovornega urednika lista «Unità Operaia» na 40.000 lir globe, ki jih ne bo plačal, ker je kazen pogojna. Tožiteljevemu odvetniku bo moral plačati 20.000 lir za stroške ter objaviti razsodbo v «Unità Operaia», na tržaški strani «Unità» in v titovskem listu «Progresso». Proti razsodbi je odv. Uglessich, ki brani tov. Calabrio, vložil priziv.

Predsednik sodišča Zulmin, javni tožilec Pascoli, zapisnikar Magliacca. Tov. Calabrio je branil odv. Uglessich, titovca Bortola Petronija pa odv. Ferluga.

Sodišče je sicer obsodilo tov. Calabrio, toda s tem se dejstva niso prav nič spremenila. Obsodba, ki je bila izrečena, ne da bi se dala časopisu možnost, da dokaže resnico o tem, kar je pisal, ne bo nikdar mogla izbrisati dejstev. Tega se verjetno zaveda tudi Petronio, ki je prišel na dopoldansko razpravo zelo triumfalno, po končani razpravi je odšel v vidni zadregi in zelo klavrno. Tudi titovsko časopisje ni dvignilo okrog procesa prevelikega hrupa, ker se dobro zaveda, da si s tem procesom Petronio gotovo ni dvignil ugleda med tržaškim delavstvom, ki zna soditi ljudi po dejanjih in ne na podlagi zadoščenj, ki jih titofašisti iščejo po sodnih dvoranah.

TOVARISI! Redno plačevanje mesečne članarine je bistveno delo za izboljšanje naše organizacije. Zaradi tega poskrbite, da bodo še pred zaključkom tega leta poravnani vsi eventuelni zastanki.

Novoletno voščilo ZDŽ vsem ženam

Leto 1952. se bliža koncu in me demokratične žene, ki smo zastavile svoje sile v intenzivnem delu za izvedbo celoletnega programa naše organizacije, lahko izrazimo svoje zadovoljstvo za naše delovanje.

Gotove smo, da smo opravile dobro delo, ko smo se vedno in povsod borile za obrambo miru, kajti mir je potreben nam, našim družinam in našim otrokom. Le v miru je delo, vedrost in napredek.

Prepričane smo, da je treba voditi stalno borbo za obrambo naših pravic do dela, kulture, predvsem pa za nacionalne pravice, ki so pogostoma teptane.

Naši otroci potrebujejo, da jih me žene in matere branimo pred brezbrižnim zadržanjem, ki ga kažejo v njihovem pogledu merodajne oblasti. Matere iz Boljunca, ki so zahtevale in dobile lični otroški vrtec za svoje otroke, so sedaj zadovoljne. Ta borba je zahtevala trajnega in enotnega zanimanja in večdnevnega dela delegacij mater, ki so pri oblasteh končno dosegle, kar so zahtevale. Matere s Kolonkovca pa se morajo še boriti za svoje otroke, ki morajo pešačiti po grdi in dolgi cesti, predno pridejo v šolo oziroma otroški vrtec, ki je premajhen (mišljen je namreč slovenski otroški vrtec pri Sv. Ani). Tudi matere iz Škednja morajo nadaljevati borbo, da bodo njihovi malčki dobili primerno učilnico, ker dejansko nimajo otroškega vrtca. Za veliko število žena je to še nerešen problem, za katerega je treba še mnogo borbe. Pri tem hočemo še poudariti, da se je treba boriti z vztrajnostjo, ker je skrbstvo detinstva in zdrava vzgoja že v mladih letih človečanska pravica. Kongres Zveze demokratičnih žena, ki je bil pred kratkim je potrdil potrebo nadaljevanja tega našega važnega dela. Naša organizacija, ki združuje v svojih vrstah slovenske in italijanske žene, združene v tej obvezi borbe, je v stanju, da vrši to delovanje. Bliža se novo leto in me žene ga pozdravljamo ter obnavljamo obvezo, da bomo nadaljevale borbo za izboljšanje naših življenjskih pogojev.

Pred seboj imamo perspektivo, to je predlog v občinskem svetu za zamenjavo vojaške uprave s civilno upravo. Taka uprava bi nam nudila možnost, da lahko končno zaživimo človeka vredno življenje brez bremena tujih vojaških čet v obeh conah našega Ozemlja.

Koliko manj moralne in materialne revščine, ne bi več videli brezštevilnih vojaških manevrov po naših poljih in njivah, naši otroci ne bi več videli toliko orožja in take korupcije. Ustvarili bi si boljše pogoje za delo, ker bi bilo ozemlje upravljano od civilne komisije, ki bi jo poslala OZN.

Če je naš položaj težak, pomeni, da mu je treba kljubovati z odločnostjo in zaupanjem ter si prizadevati za njegovo izboljšanje. Vse žene v svetu vodijo težko borbo. Toda me se dobro zavedamo, da nas je mnogo: 135 miljonov žena, vključenih v slavni Mednarodni demokratični zvezi žena, ki nas podžiga vroča želja za dosego mirnega življenja in dela.

MARIJA CASALI
Predsednica ZDŽ

Poziv ZES za povezavo z borbami, ki jih vodi C.G.I.L.

Prejšnji teden se je sestala izvršna komisija Zveze enotnih sindikatov, ki je preučila splošni položaj našega mesta in ozemlja iz gospodarskega in sindikalnega vidika. Kar se tiče rešitve tržaškega vprašanja, se je ugotovila umestnost predloga za civilno upravo, ki naj bi jo imenovala OZN, ker bi na ta način končno prišlo do združitve obeh con in odhoda vseh okupacijskih čet. V zvezi s tem je bila na sestanku izglasovana resolucija, v kateri se ZES popolnoma strinja in odobrava predlog za postavitev civilne uprave. Pozivajo se obenem vsi delavci v borbo proti imperializmu in vojni, proti obema nacionalizmoma in titovstvu, vse to v duhu proletarskega internacionalizma in prijateljstva med slovenskim in italijanskim narodom.

Izvršna komisija je sklenila nadalje, da se spomladi skliče široka gospodarska konferenca, na kateri se bodo obravnavali vsi važnejši problemi, ki jih narekuje današnje stanje naraščajoče krize na vseh sektorjih dela in proizvodnje. Pred konferenco pa bodo po vseh tovarnah, delavnicah in deloviščih posebni sestanki delavcev, uradnikov in tehnikov, kjer bodo iznešeni problemi in sestavljeni predlogi za osrednjo konferenco. ZES opozarja vse delavce, naj smatrajo to konferenco in organiziranje sestankov s široko mobilizacijo vseh delavcev ne glede na sindikalno pripadnost, kot poglavitno nalogo sindikalnega delovanja.

V zaključku je izvršna komisija odobrila resolucijo, ki se nanaša na tesnejšo povezavo s slavno CGIL za skupne borbe, ki bodo imele lahko uspeh edino le, če bo fronta delovnega ljudstva čim širša in enotnejša.

V resoluciji je poudarjena potreba čim boljše udejstvitve pakta prijateljstva in sodelovanja, ki ga je ZES sklenila 1949. leta z veliko CGIL in sicer s tem, da si osvoji program borbe in zahtev, ki jih je postavil III. kongres CGIL v Neaplju. Delavci naše cone se morajo mobilizirati za uresničitev tega programa, posebno kar se tiče mezdnih in pogodbenih zahtev, ki jih je treba uveljaviti proti istim delodajalcem, nadalje za nacionalizacijo kovinske in siderurške industrije, ki jih kontrolira država, monopolov elektrike in družbe Montecatini, za statut delavskih pravic v podjetjih ter za ukinitev protiustavnih zakonov (volilni zakon, protisindikalni in protistavkovni), nadalje zakona o tisku in takozvani zakon «polivalente». Če bi se ti zakoni uveljavili v Italijanski republiki, bi jih VU nedvomno takoj raztegnila tudi na naše ozemlje.

Zaradi tega poziva izvršna komisija vse delovne kategorije ES, naj zastavijo vse svoje sile in mobilizirajo vse delovne kategorije, da bodo podprle borbe, ki jih vodi italijansko delovno ljudstvo pod vodstvom slavne CGIL za izboljšanje življenjskih pogojev, svobodo in mir.

Urnik javnih lokalov za praznike

V dneh 24., 25., 26. in 31 decembra bodo gostilne, bari in drugi javni lokali lahko odprti do 4. ure zjutraj.

Čestitke

V nedeljo sta se poročila tov. Franc Kenda iz Križa in Anita Vizintin iz Nabrežine. Kriška sekcija KP ter pevski zbor «Vesna» jima voščita obilo sreče in zadovoljstva na novi življenjski poti. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo «Dela».

TEDENSKE NOVICE

V četrtek opoldne so stopili pristaniški delavci v stavko, ki je trajala do 8. ure zjutraj naslednjega dne. Dejstvo je, da sta minila že več kot dva tedna, ko so ukinili vsako nadurno delo in oblasti se kljub temu niso zavzele za ugoditev njihovih zahtev. V petek so imeli pristaniščniki v Kinu ob Morju zborovanje, ki se ga je udeležilo veliko število pripadnikov pristaniških družb. Po poročilu tov. Muslina se je razvila široka diskusija, ki je še enkrat dokazala strnjenost in enotnost pristaniških delavcev.

* * *

Policija je končno zaključila preiskavo o znani sleparski aferi gradbenega podjetja «Lombardo Veneta» ter prijavila sodišču Carmela Sgroia, njegovo ženo Lucijo Fantoni in ljubimko Alfrido Corbatto por. Postir. Sleparska trojica je ogoljufala 272 oseb, od katerih so inkasirali za predujme 68,518.000 lir.

*** V nedeljo zvečer sta se težko ponesrečila z «Lambretto» 20-letni Silvio Parenzan iz ul. Giusti 8 in Egone Periani iz ul. Biasoletto 135. Fanta sta se poslastila vozila, ki je bilo pred nekoto gostilno na Kontovelu in Parenzan je hotel pokazati prijatelju svoje šoferske sposobnosti. Očividno pa je bil kaj malo sposoben, ker je že na ovinku pod Kontovelom zavozil z vso silo v zid in sunek je vrgel oba na trato pod cesto. Bila sta težko poškodovana in se bosta morala zdraviti nad mesec dni.

*** V nedeljo zvečer je na cesti med Sempolajem in Prečnikom Albert Colja iz Prečnika 24 povozil z «Lambretto» 38-letnega Radota Kosmino, stanujočega v Sempolaju 30. Colja je izjavil, da je Kosmina, ko se je pripetila nesreča, ležal sredi ceste.

* * *

VU je izdala ukaz št. 192, ki podaljšuje rok prepovedi prisilnih stanovanjskih izgonov do 30. junija 1953. Z ukazom št. 190 pa so bile podaljšane najemninske in podnajemninske pogodbe in sicer do datuma, ki bo naveden z novim ukazom.

*** V dneh od 18. do 20. t. m. se je v tržaški občini rodilo 29 otrok, umrlo je 28 oseb, porok je bilo 13.

INŠPEKTORAT ZA PROMET SOKRIV NEREDOV PRI «AUTOVIE CARSICHE»

Dolinski delavci zahtevajo uvedbo polovične vozne cene

Ponovno moramo pisati o zadevi avtobusnega podjetja «Autovie Carsiche». K temu nas silijo dogodki, ki se vršijo v zvezi s podražitvijo voznih cen. Ob tej priliki pa ne moremo preko dejstva, da nosi za vse to precejšen del odgovornosti conski inšpektorat za motorizacijo, kateremu načeluje inž. De Antonellis. Ko so zahtevali prebivalci Trebč in drugih vasi znižanje voznih cen, so funkcionarji omenjenega inšpektorata zatrjevali, da so cene v popolnem skladu z razdaljo in s tarifnimi določili. Zadnji teden pa se je izkazalo, da to ne odgovarja resnici. V Dolini so namreč ugotovili, da vozne cene niso bile v skladu s tozadevnimi predpisi ter da se je avtobusno podjetje vštelo za nekaj kilometrov, ko se je šlo za določitev vozne cene. Ko je bila zadeva po zaslugi intervencije župana razčiščena in ko se je inšpektorat za motorizacijo prepričal o dejanski razdalji med Trstom in Dolino, so bile znižane vozne cene za 5 lir, tedenske vozne karte pa od 720 na 685 lir. Toda s tem še nikakor ni rečeno, da je zadeva urejena in da je vprašanje avtobusnih linij dokončno rešeno. Neredi se še vedno nadaljujejo in cene so še vedno previsoke. Delavci, dijaki, mlekarice in perice, ki se vozijo redno v mesto, bi morali imeti pravico do polovične vozne cene. Zato bodo prizadeti vodili borbo do zmage. Izvedeli smo, da je vodstvo podjetja «La Stradale» pripravljeno ugoditi pravični zahtevi, a da ne more tega še zaenkrat storiti zaradi nasprotovanja vodstva podjetja «Autovie Carsiche».

Vodstvo podjetja «Autovie Carsiche» se pritožuje, da ne more znižati cen zaradi majhne rentabilnosti linij in baje celo zaradi deficita. Da temu ni tako, nam je prav dobro znano. To potrjuje tudi predvsem dejstvo, da so vsi avtobusi natrpani s potniki in da pogostoma ni mogoče najti niti primernega stojišča v njih. V zadnjem času kroži mnogo govoric v zvezi z navijanjem voznih cen. Baje si lastniki podjetja gradijo novo moderno opremljeno garažo, za kar seveda potrebujejo mnogo denarja. Prav te dni pa so pričele krožiti govorice o nabavi novega tovornega avta s priprego, ki naj bi stal 8 milijonov lir. Koliko je na tem resnice mi točno ne vemo, niti nismo poklicani, da to ugotavljamo. Če je to res, potem je tu ponoven dokaz, da podjetje ni pasivno in da mu prav liniji proti Dolini in Trebčam rodita dovolj dobička.

LJUDSKA PROSVETA

Božičnica na Proseku-Kontovelu

Kakor vsako leto bodo tudi letos na Proseku - Kontovelu naši pionirji s pomočjo ženske organizacije in prosvetnega društva priredili lepo božičnico in sicer v petek 26. t. m. ob 16. uri v prosvetni dvorani na Kontovelu, kjer nas bodo mali pionirji presenetili kar v dvema novima igricama: «Ples igračk» in «Učeni bolnik», z recitacijami in petjem. Poleg tega bo sodeloval tudi pevski oktet in orkester. Obeta se torej pester kulturni spored, ki bo razveseljeval mlado in staro.

Stefanovanje v Boljuncu

V Boljuncu bo tudi letos tradicionalno Štefanovanje. Po običajnem «kamenjanju» na trgu okrog visoko postavljenega mlaja bo v dvorani pevski koncert s sodelovanjem domačega pevskega zbora pod vodstvom tov. Žerjala, zbora iz Ricmanj pod vodstvom tov. Mira in zborov iz Boršta in Doline.

Silvestrovanje v Ricmanjih

Na Silvestrovo priredi prosvetno dr. v Ricmanjih lepo silvestrovanje s sodelovanjem pionirjev in odraslih, ki nam bodo nudili bogat kulturni spored. Nastopili bodo domači pevski zbor, dramska skupina odraslih, ki nas bo presenetila z zabavnimi enodejankami in pionirji s pravljično igrico «Pravljica o travici 'hočem'».

Konec igrice je srečen in vesel in v tem prijetnem razpoloženju bomo pričakovali novo leto.

Goliev «Jurček» v Avditoriju

Drugo nedeljo 4. januarja ob 16. uri popoldne bo v dvorani Avditorija v Trstu uprizoritev Golieve pravljične igre v 4. dejanjih «Jurček». Poleg igre bo nastopil tudi pionirski pevski zbor iz Križa, ki ga vodi tov. Frančko Zerjal. Opozarjamo starše, da pripeljejo svoje malčke na to lepo otroško kulturno prireditev ter jim tako nudijo res lepo, užitka polno popoldne.

Vabila se dobe na sedežu SHPZ Ponterosso 6, II. in na sedežih naših prosvetnih društev.

Lepa otroška prireditev v Barkovljah

V nedeljo 21. t.m. popoldne je bila v Barkovljah pri Rumeni hiši, lepa pionirska kulturna prireditev, ki je prijetno zabavala mladi rod in seveda tudi odrasle. Vrli pionirji z Rocola so nastopili s tremi igricami in recitacijami v slovenščini in italijanščini. Ljubki so bili prav vsi, nadvse pa je ugajala mala srčkana Nadja, s svojim «Novinarjem». Želimo si še podobnih prireditev.

Občni zbor v Sv. Barbari

Redni občni zbor PD «Božidar Kolarič» v Sv. Barbari je bil prejšnjo soboto 20. t. m. Namesto odsotnega predsednika je predsedoval podpredsednik Čak in podana so bila poročila. Zastopnik SHPZ je govoril o važnosti prosvetnega društva ter pozval na še intenzivnejše kulturno delovanje. Obenem je priporočil društvenikom, kakor tudi ostalemu prebivalstvu, da kot dobri demokratje in patrioti vpišejo svoje otroke Slovenci v slovenske, Italijani v italijanske šole, kar so prisotni z odobravanjem sprejeli. Prečitana je bila tudi protestna izjava zaradi nabrežinskih dogodkov naslovljena na generala Wintertona, ki so je prisotni z ogorčenjem proti oblastem izglasovali. Nadaljevanje občnega zbora in volitev novega odbora se bo vršilo prihodnjo soboto 27. t. m. istotam ob 20. uri.

Rojenice

Tovarišu Mirku Kapiju, neutrudnemu uredniku našega lista, se je rodila ljubka hčerkica. Njegovi stanovski tovariši iz srca čestitajo srečnemu očku in mamici, mali Mariji pa želijo vedro življenje v boljšem in pravičnejšem svetu.

Tovarišema Bruni in Zoranu Tretjak iz Križa se je rodila ljubka hčerkica Norma. K temu srečnemu dogodku jima iskreno čestita kriška sekcija KP. Čestitkam se pridružuje tudi naš uredniški kolektiv.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAZIC (Blagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca 17
Dovoljenje AIS

Foto studio Edi
TRST
Ulica Oriani 2, I. nad. (Barriera vecchia - nad lekarno Picciola)
voščí vesele božične praznike ter se priporoča

GEOMETRA
za cenitve, ureditve zapuščinskih zadev, kupno-prodajne pogodbe, kontestacije vrednosti, zadeve glede izplačila odškod